

№ 12.

Aci hi ha ordre en tots els ordres.

Dimenge, dia 25 d'octubre del 1942. (1)

M'he passat quinze dies sense escriure res esperant en les qüestions que feia per obtenir un quadern, un document rebutjat. Cap ha tingut èxit; aliviar fessaria la cosa. En vista d'això, se'n deixa de continuar el diari en aquesta llibreta que servirà per comptabilitzar els afers del Ramonetotge. M'he ordenat els fulls que estaven escrits i avaluats; és la millor solució.

Durant aquests quinze dies molts pensaments res, no han sobrevingut grans fetes, en contingència, el retrospectiu està cert; en canvi, se m'han sobrevingut algunes idees importants que tinc la intenció d'acostar a mesura que tingui temps.

Formant als grans fetes hi ha, en primer terme, allò que hem dit a França: "la Relève" però que ningú no creu, i fau bé. Com veiem que a Alemanya li interessin els homes amb molta força i els francesos els hi veuen molt costant anar a feritonia, en Laval ha tingut que fer més discursos per accelerar la marxa. Un discurs de dos-cents cinquanta grans fabricants, empresaris i capitalistes de París i zona ocupada, car ara són una mena d'apríps de fabrica que fan anar. No sé per allà molt com ha reaccionat la gent; però ací, a Bèrgers, en hi ha

(1) Set fulls (7) inutilitzats.

una recel·lúgia important, hom dir amb insi-
 lència que cent-cinquanta s'han negat a em-
 rar. De tots maners, no crec que persisteixen perquè
 les necessàries són contingents: els hi retien la torça
 d'alimentació, els deixen sense treball i sense pos-
 sibilitat de trobar-ne. Alternativa: O emmarir de ferre
 o amar a Alemanya.

Fa quatre o cinc dies, en Laval, feu per
 ràdio, una altra desesperada crida. Deia entre
 moltes altres coses que volia amar hi perquè si
 no es feia caminada sobre França les necessàries me-
 mores que els altres països ocupats en Alemanya
 ha requisat tot els cintalans i pot enviar-los allí
 on li semblés com a una d'obra civil.

No sé perquè em sembla que ni veí en
 la fet això, l'Hitler, és perquè s'ha donat compte
 que, malgrat tot, França tenia un prestigi supe-
 rior als altres països que ocupa i que per tant
 poder en faria una gran massa. Tot això, també, unit
 al que en Laval - partidari acèrrim - d'Alemanya-
 logi fet o fins representat pels alemanys.

Fets de guerra: A l'est encara Stalingrad, Lleita
 ferotge amb neu, pluja i fred i em sembla que els
 soviets milloren posicions malgrat el ser ocupat
 durant dels germànics se fer-se amb la ciutat.
 Faic la impressió que és una guerra de foc on
 els tedescos hi perdien la "volunt" i els quarts. Perava,
 en Von Vack, ja hi ha perdut el lleu, substituït per l'Hit-
 ler quan era un dels seus millors comandants.

A part de l'est, ara hi ha gran cosa més de
 guerra, ni no és a Guadalcanar, ni illes Salomón on

americans i japonesos per "boxa" i "jint-jitsu"... i molt re-
 riosament i on sembla que els caps de punys quanyen
 a les tisuetes... Va bé, però no és això el que cal.

Avui fa un dia trist i fosc; no plou, però fa
 una falta. Valdria que no s'en fallés gens perquè cal
 signa per la terra. Continua essent any de recada i
 és que quaterna la crosta terrestre ius fau un tipu
 se postu perquè és molt dura i engollem molta
 folla. Ara entic tot net i perquet, - no, null dir calen-
 to perquè ja comença a fer fresca - veient bonifat,
 mes deuria, si no plou, semblarí de nou un
 poblat de terra a pertot.

Distribució del dia d'avui: Llevant a punta de dia
 més d'hora que els d'entre setmana - i amb la moti-
 vila i l'excursió cap a la Matte a excapsolar. Retorn
 vers les deu, després d'haver regat la "terra amb la
 suor del meu front". Tot reguit bany, comi de no-
 ba, apitar, etc., etc. I a dinar. Haver dinat, m'he posat
 a pintar el tocador - segona capa - i després el que
 encara no he acabat: el dispi.

Perquè faig avui una jornada de claustre, quan
 és l'únic dia que podria sentir de la setmana?

Respostes: 1ª Perquè un plan més submergir-me
 en les meues coses, sobretot quan surant la setma-
 na no tinc prou temps. I 2ª perquè les perspectives
 de diversament d'ací no em plauen.

Si a Bejers hi haquí hegut una ópera hi ha-
 grés anat a veure-la. A Pájanas hi ha cincua
 i teatre avui. El primer no pesava prou per fer-
 me abandonar les "meues coses"; el segon era un
 mica de jazz i tampoc pesava prou perquè aqueta

mit he tingut un somni meravellós el qual he acabat de fer el pes per no haver a veure el que hom anomena "l'aviu".

Jo sóc un individu que no entenc gens en música. Com en tants d'altres coses, entic per educar. Ben sovint, abans, quan a Barcelona feia sessió de sentar bona música, em va interessar perquè no la comprenia. Després, quan ja no podia excitar la meua atenció el sentit i ara voldria veure i excitar grans obres musicals.

Aquesta nit en somnis, he campès la gran dignitat de la música perquè he somniat que era director d'orquestra, de gran orquestra. Allí, dissetant, arrencant notes diverses als múltiples instruments, em he emocionat. Quin dol i gran orgull ésser director d'orquestra! Com em obria els meus ulls i veia el desenvolupament de la batuta! Què n'era de gran!

El dia 4 d'agost me, a Servici, en una pel·lícula alemanya en d'una manera espontània un minyonet de sis o set anys, fent música, es posava a dirigir una banda, em emocionà fortament. Fou la millor escena de tot; en canvi, foren poc a opinionar així perquè aquesta escena passà despercebuda per molts.

Un altre motiu d'excitació fou dir que tot llaurant, com que estava sol, em vaig posar a cantar "La Internacional, Els Segadors, La Jove Guardia i Los Hijos del Pueblo". Aquests cançons rebuts em emagoraven la gorja i em entelaven els ulls.

Cada vegada que llavors sol, se m'ocurreixen coses i idees importants. Tincan este accompanyat quasi sempre callos; el que parlem té tan poc interès per mi. Deuen dir quin individu més orgullós.
 "Comme il s'en croit!"

En canvi, penso molt en ells, en els projectes, i m'he promès no oblidar les seves coses. A vegades penso en el treball, els utensilis, llur comoditat, etc., i remarco que l'experiència els hi dona tota la saviesa que tenen; però com que pensen tan poc, el millorament és lent i de vegades hi ha coses que la natura els fa patir i no evolucionen. Ara mateix me en recordo de dues de importants. La una és el tractor comprat en la vinça i l'altra és el róssec de la vella.

Hi han tractors petits especials per llançar vinça però no han donat resultat. Fotham continua fent-ho amb animals. Causes: Les vinces encara que plantades en línia recta impecable, al créixer, per diversos motius, es deformen els ceps. Un tractor, per molta mobilitat que tingui, no pot pendular més o menys el angle de ceps com un llaurador fa amb un cavall i el tractor avança moltes vegades. Altre això, necessita molt espai per girar mentre que el cavall t'acombança els ceps. Té alguns altres defectes, però fa m'hi ha prom. Bulloc, doncs, de deixar-ho tal com ha quedat, fracassat, no s'idea un petit tractor, com si fos un cavall, conduït des de darrera i ~~per~~ tema, amb vella lleure? És a dir que el llaurador pogués pendular i regular el treball com si fos un cavall? No sé per què em ven.

bla que no precisaria.

El róssec de la vella no té cap importància, és només una comoditat. Ara, quan hom va a llaurar, mantenim la vella sobre un róssec amb dues rodes i si la vinya és lluny el llaurador té dos recursos: anar-hi a peu o muntar a sobre el cavall. Ambdues sol·lucions són dolentes; la primera per l'incomoda i la segona perquè el cavall porta un pes a sobre quan després ha de peuar i a més a més perquè és un tic perillós que el cavall s'acredi pel qualsevol moviment (auto, vinotge, por) i es fagi mal. No seria millor posar una rodeteta mòbil a l'arteba, a sobre de l'eixa inferior, on podria assegurar-s'hi el llaurador i posar els peus sobre el róssec? D'apuesta aquesta manera conduria bé el cavall i ell seria ben assentat amb el benefici pel cavall que arrossega un llaur més fàcilment que no porta sobre les costelles? Aquesta rodeteta seria de fàcil instal·lació i estaria més interessat de retirar quan s'acabés el treball. En total un o dos minuts entre col·locar i tenir. Dixo quan hi ha vinyes que estan allunyades de cinc, sis i més quilòmetres crec que seria una comoditat.

Són les cinc menys quatre i ja no hi veig; plajo per comi.

Xilbury, dia 26 d'octubre.

Ving promette'm comentar un xic la meves impressions sobre els viaris autòmats d'en

Leó Tolstói i de la seva esposa. Aquests diaris corresponen maina a l'any 1910, darrer de l'existència del gran escriptor; és a dir que són el reflex de la vida d'aquests esposos i irregularment el d'ell perquè fou el darrer any que visqué sobre la terra. Morí el 7 de novembre del 1910. El seu diari està escrit fins tres dies abans de la seva mort.

El diari d'ell i el seu "diari per mi sol", com en feia un sol, però al mes de juny, decidí de començar-ne una altra cosa el títol encara està aquest segon era el que jo m'imaginava infinita, l'altre en tenia molt poc. En fi, tant en l'una com en l'altre hi ha curiositats molt interessants sobre la vida d'un home d'aparentment ~~una~~ categoria i a aquesta adrat tan avançada. El "diari per mi sol", ~~repetit~~, és veritablement íntim; però l'altre de ~~totes~~ existència com nota la seva esposa amb aquest, no depent al seu prestigi i a una sèrie de cures familiars i amistats íntimes, l'important diari dona la impressió que estigui fet pels ^{els} altres i no per ell com en principi és tot diari íntim. Altre això, hem nota que tot els seus pensaments i idees importants no els hi estàn, o millor dit; el seu diari comparat amb el meu no és tan complet, no és tan íntim, car jo hi noto tot allò veritablement important per mi en tot els ~~avances~~, i naturalment, no el puc deixar a qualsevol, mentre que el seu no és tan explícit en expressar idees i opinions agosades.

dos. Ara bé, no podem tampoc comparar el diari d'un jove de vint-i-sis anys amb el d'un vell de vintanta-dos. Per això ni es podria llegir algun volum del diari de la seva joventut encara que no sé perquè em sembla que el seu no és tan creu com el meu.

Ell, en les seves pàgines parla quasi a diari de la seva família, presumpció principal del seu ony de la seva vida el qual fou molt desgraciat per ell. No mereixia una darrera existència tan amargada; no obstant, aquests disgusts el portaren a la tomba quan sense ells potar hagués tingut uns mesos més a viure, potar uns anys.

Als 82 anys de la seva vida en portava 48 vivint amb la seva muller. Al començament i durant, sembla, molts anys, el matrimoni vivia en bona intel·ligència; però ell que durant la seva joventut havia estat un ascriciat per la fortuna: comte, ric, intel·ligent, calavera, etc., es veia tard, a 22 anys amb una noieteta de 18, molt senca, rogans sembla, fura i ensuavada.

A mi em sembla que un dels principals factors de la discòrdia matrimonial que nasqué després, ve ja de l'escolliment d'una esposa tan jove i còmoda quan ell era vell i "corridó"; següentment que en ell, s'enumerava de l'esclatant bellesa física sense reparar en la bellesa espiritual que la seva extenuada pogués tenir, bastant bona, sembla, però no el que en folster, l'empítor, necessitava per ésser comprós. I clar,

ni això de moment ell no ho vege, ofuscant com estava amb el seu amor, dient que existia per de fora, després, la diferència i una sententia semblant que ell es- tima sentida i l'amor per la seva nombrosa descendència els ho veig simultània. Però a la fi es feu patent i sobretot l'any 1881, data en la qual, un Folster operà una evidència intel- lecto-espiritual extraordinària que la seva dona no sabé seguir ni comprendre. Aquesta evolució consistí essencialment en un esclatament vers l'immaterialisme, és a dir que es desinte- resava cada dia més dels bésties materials per indinar-se en els espirituals.

Una altra opinió nova és que potser és ell el culpable per evolucionar massa ràpid i variat i la seva esposa no estava preparada ni era capaç de seguir-lo. Les seues idees a trenta anys per exemple, no devien ésser gens d'iguals a les de cinquanta, ni molt menys a vintanta. Passar d'un "convicció" al gran racionalista dels seus darrers temps, és veritablement un canvi esta- ble.

El fet és que la vida material en els darrers anys no era com en els primers i el darrer sobtat fou catastròfic per ell, car a partir del mes de juny del 1910, la seva recuperació que estava d'altres defectes era histeria, anorèxia, amb les seues coses i l'existència del seu marit quasi d'una manera contínua. Per quins motius? El principal era que ell volia fer un testament legant a la Humanitat els seus drets d'autor i

la seva millor amiga aquest gran benefici per
 la nombrosa descendència d'ella i del seu marit.
 Ell, producte de la seva evolució espiritual, conti-
 nentia que observava bé feia aquest testament, tant
 més quan tota la seva família era rica, i in-
 caïvia de idees. Aigent d'afavorir i d'altres creia
 una atmosfera enverinada que s'apropiava amb
 la intervenció en favor d'un Folstoi o de les seves
 idees, el seu amic íntim en Tserkov, home
 de lletra i encarregat de l'edició de les seves obres.
 Ho ho explica guine bé, però ja me entene. El cas
 és que com a conseqüència de la total compre-
 mressió i comunió de idees d'en Folstoi i Tserkov,
 merquí en els sentiments de la seva dona, un
 odi i una gelosia terrible contra el amic del
 seu marit, aprenyada encara al saber que
 en Tserkov guardava els diners guardats del
 diari del seu marit. Ambdous cores, fortament
 i diaris, donaven lloc a scenes terribles en
 el si de la família Folstoi, scenes ridicules, d'at-
 tes, desvergonçades, car l'història d'ella les
 convertia en atacs, noveses i criatures. Folstoi
 amargada profundament la feble i amargada
 estat d'en Folstoi, fins que, a la, incapaç de re-
 portar-lo més, el 25 d'octubre del mateix any,
 fugí de casa seva per anar a refugiarse en
 un lloc tranquil, lluny de la seva dona. Al vint-
 ge, l'edat i els sofriments feuen que coigés un
 salt per morir pocs dies després. Això és, a
 grans trets, el fet.

Ara bé: L'única raó en el seu comportament

oposat? Al meu juí, després de tot el que he llegit i com quasi bé talhom, la tenia ell; de espereu una mica el que roféi davant aquest boner any. De tots maneres, li reprocho una cosa en la qual es porta malament: ell mateix se'n dona compte, però li consumeix l'energia per reaccionar ja: En deia influenciar un vic pel seu amic i no va voler plantejar bé el problema del testament. Jo l'he gué fet públicament encara se per lo d'empagatots i el qui no li hegués agradat el seu procedir que o hegués passat.

Per la seva part ella, tot i augmentant les coses amb el seu histèricisme, es guina aunes molt eficaces contra el seu amic i sobretot contra l'amic. En alguns punts tenia molta raó; però quan ell transigia per estar tranquil ella continuava martiritzant-lo, vigilant-lo com a un infant, exigent, ~~controlant~~ li les seues coses; una monomania molt empipadora que continuava emorgant la vida del pobre vell.

I els fills, qui li deien? Fos guens i amb bones situacions al començament ex pronuncia ven els fills generalment per la mare i els fills pel pare; però a mida que el difereud s'aprofunditja, tots, fills i filles, menys potser un, en lloc, es decanten pel pare, contidant i creient un especialista psiquiàtic, que llor mare estava malalta.

Qui en fronts del seu amic íntim? En sembla que s'impura massa l'excitament que tenia sobre en Falster, desgut, segurament, a un caràcter ben vic autoritari. En a dir que com a caràcter en sembla

que no devia ésser massa interessant perquè el
 bonys disposicions morals de la doctrina de Tolstói; en
 canvi, crec que era un fidel complidor de les dis-
 posicions de l'escriptor; potser, en tot cas, es negués
 massa el seu ascendent sobre ell i això el feu apa-
 reixer com un simple manipulador de la vida
 i els escrits d'un Tolstói.

El més a lamentar de totes aquestes intrigues
 és que entre uns i altres convertiran el desen-
 say de la vida d'un Tolstói, en un martiri pe-
 a la fi li portà la mort.

El que m'agradaria conèixer més d'ell, és
 això que bona anomena la seva doctrina. Del que
 coneix la seva vida, obra, bones i males, que és
 un plaer és la seva opinió sobre les religions
 i el concepte sobre Déu.

Dimarts, dia 27 d'octubre.

Deixo d'escriure el comentari sobre el desen-
 say de la vida d'un Tolstói, com diria un veig pe-
 quet acabar-lo. Es parari hora d'anar a sopar.

Auení, apropitament que ha fet força vent, te-
 nimen força llum i ho apropito per escriure
 del dalt. També ho plougué, però no m'he mune-
 llat tant com l'altre dia.

A Egipte ha començat una nova ofensiva, a-
 quanta vegada anglesa. No es pot dir res més. A
 Stalingrad la lluita continua encarnissada i al
 Païsi Sud també.

Dimecres, dia 28 d'octubre.

Com que dir a la Kortá plougué i aquest

maté també, no hem anat a tubellar a Co veinya
més que per la tarda; el matí l'hem passat desgrin-
llant patals i netejant una cuneta.

Dijous, dia 29 d'octubre.

L'altre dia pensava tot llaurant, en l'unió
dels principals estats i pobles del món, n'era forta o no,
si formien un esperit ascendent o descendent, etc.

Hi ha en el món uns quants pobles ascendants
magnífics al costat d'altres que decauen irreve-
niblement. La guerra actual, pels eters inter-
essos i per la direcció política que al momen-
tar apunta cap a la destrucció de la unió, ha posat
pobles ascendants i descendent a dubtes bàndols
de la contesa, la qual ara és de mantenir
molt, car es combaten entre ells pobles forts
i vigorosos, capaços de fer, en pau, grans coses
en comú.

El factor principal d'oposició veu a l'a-
lencany i el rus o els soviets. Què són pobles te-
nen una ascendència magnífica la millor
de tots els pobles del món; cap dels dos veu a el
més ben dirigit o realitzat. Tinc la il-
lúmina que es mantin així! En canvi, es ma-
ten així perquè la direcció política de cada un
d'ells és diferent i els que la dirigeixen són tam-
bé, uns i altres, esperits forts i ascendants; aquells
esperits forts i ascendants, poden, de la manera que
s'organitza amb l'Estat, posar el servei al opant
tot un poble ascendent encara que l'ascen-
cia tingui uns vicis i s'obren els donat per
la direcció política de l'Estat. ~~hi ha~~

En el cas d'Alemanya, en malgrat que tot hom
no és nazí, tot el poble és creixent, vigorós, fort, jo-
ve. Malauradament, una minoria a apostat la
sua fe de l'Estat i ara tot hom obedi. En el cas
d'Europa on, una tirantia i altra demostren te-
nir una experiència, una ànima i unes convic-
cions. Malauradament també per nosaltres, en
persegüem les bandes de l'Estat i ara s'ha d'a-
beir o fugir. El poble, però, en moltes re-
cions, no està satisfet i espera...

En la U.R.S.S. on igualment la disciplina és
severa, hi ha segurament una massa de inen-
tusiastes i descontents; però aquesta minoria no
és tan gran com a Alemanya i Europa per
exemple, ho dic sense cap mena de passió ni sec-
tariisme: ho combino l'actual guerra on
no grans pobles creixents s'han enfrentat. El
soviet, però ho donat, com a poble, molts més
exemples de tenacitat, constància i esperit de poble que
l'Alemanya. Aquells bandes de partidaris, aquell
esperit voluntarista de sacrifici, aquells cam-
flatges, etc., etc. L'Alemanya i ho donat de molt
bona i han fet bones conclusions, però ho ha fet en
la magnífica direcció política i militar que
l'esperit del poble.

En fi, retornant a l'objectiu, opino que els
dos pobles són admirables de la nostra època, són
el rus i l'Alemanya. No ve el que farà Hitler,
ni guanyarà la guerra, amb el poble rus. Però
del que podríem estar segurs és del gran avenir
que, com a poble, tindran Alemanya, Rússia

que passi la guerra, ni la victòria és administrada amb part preponderant, per la U. R. S. S. Els comunistes no poden fer amb Alemanya un segon tractat de Versalles; ni ho fessin negociem la nova doctrina: perdrien sins de un tant que no se'ns puc prevenir les conseqüències. És a dir que pensant o passant la guerra, Alemanya té un sentit de poble ardent i per tant magnífic.

Els problemes que veig plantejats per tots costats, són França i Anglaterra, ambdós en plena decadència o millor dit el primer ja decapitat. De la França gloriosa del 1789, ja no en resta res. Com a poble, França, és incapaç de fer un gest. El darrer quart de segle de la III República francesa encara tota aquella lleteria neoclàssica, però ja no hi havia esperit; inevitablement se'n anà a l'origina. Dins de la nova França és una cançó nova; tot el que fanen serà amb per redreçar una nova revolució. L'arribarà molt aviat França a tenir la grandesa que ja esborrada, s'empansa definitivament en 1939. Doncs, hi pot pot allargar un sentit encara negre, una victòria de guerra revolucionària on el concepte de patrie desaparegui.

Donc quant a Anglaterra entenc que estia vers el moment més solent desde que prometé a l'Inmunda Terribilitat, o millor dit, que amb gort de seus immensos recursos, el temps encara del seu poble extraordinari, ha entret ja en la fase de la decadència; no crec que se'n solvi pas per és un accident inevitable. Aquest

poble de marxants... de virtuts que té tant i tant defectes execrables, i altres tants virtuts lloables, la arribat també al cim del seu empire i del seu esplendor. El seu mèrit és tan gran que malgrat el ben presumpt sobreescau de "pávido Albio", home s'ha de descobrir davant d'ella per haver estat la que ha dominat el món més temps i més bé, d'una manera tan ben feta que encara avui, alguns dels grans pocs que la sostenen i que podrien evitar-la, continuen aguantant-la.

Guanyí qui guanyí l'europa d'Anglaterra és i serà decadent. S'aguantarà i juga un gran paper en aquesta guerra perquè és el que manté avui encara un "gat vell" i a més a més perquè, malgrat tot, domina encara aquest immens imperi que fa de li comença a escapar. Ben l'administració de la victòria que pugui venir, no crec que ella hi tingui ja el primer lloc, aquest serà per la U.R.S.S. o pels E.E.U.U., ella farà un honorable segon lloc i si el primer el tenen els americans, el seu segon serà potent, sense potent decadència. Ha a dir que la gran culpable és tot el que està passant, gràcies a aquest esperit únic que anima el seu poble, se'n contra força bé pel mal que hauria de rebre, se'n surt ara ja força bé encara que a cops de resultats ridículs, més que li importen els ridículs. Ben fet o mal fet és per Anglaterra que ho ten.

El E.E.U.U. poble no, ni i satisfet, diu de les concepcions democràtiques que fins ara han regnat,

ha estat el millor poble, el millor fins el 1939. Ara, però, ja no és igual i no té una idea prevista de com pot quedar després de la guerra; em sembla, no obstant, que farà bé, guanyant la guerra. En un dels pocs que podria passar d'una direcció política a una altra de més avançada sense sofrir cap conseqüència decadent, naturalment, perquè el canvi hauria d'ésser instantani, per revolució.

Resumint, doncs, a grans trets, els millors pobles no decadents del món, foso en primer lloc el de la U. R. S. S. i en segon Alemanya. Després hi ha Anglaterra, Turquia, Grècia i Mèxic com a principals. Finlàndia també em dóna la impressió encara tot el que està passant, que és poble excel·lent, ara que podria ésser un paravent nacionalista sobornat pels que ara li guanyen. De Itàlia no se pot dir-ne; em sembla fort però ha donat resultats proves de feble, potser és que no ha trobat el seu camí. Polònia i Romania donen la impressió d'ésser pobles excel·lents ofegats. Egipte com la Índia es desvetllen molt lentament de llur rossi de roques. La Xina es pot dir que ja s'ha desvetllat i renova vers l'excendència encara que tingui força temps a para serivament com gran potència. I el Japó és un cas especialíssim: en aquest país més que tot ell que excendeixi, és una classe o classes, governant les quals copiant tot el progress dels blancs, a copiar d'ous, d'espors, i gràcies a un poble inexcusable com un xai (as al país del món on la mà d'obra és més barata) han conquis per grans coses. Pot ésser un poble excel·lent

i modern, un poble que tingui consciència de tal, que pagui 2600 anys que es nega per la mateixa monarquia hereditària? I quina equant sistema de govern ha estat fins ha pot completament absolut? El japonès les persones són pecces de recursos de l'Estat o juguen el paper d'animals irracionals capacitats per omplir una funció i incapaces de tenir una idea pròpia la immensa majoria, i ni això és així lleu formidació pels avant-passats és tan gran que per turbidició es contenten en automàtic al servei de l'Estat.

De conseqüent en un país on no es manifesta el sentit de millonament i supersecció humana i que per tant, el poble no té acció pròpia i on a més a més hi ha una de les densitats de població més grans, quatre homes intel·ligents fent treballar aquests cent milions, poden fer, en efecte, grans coses; però volguer com a pagar aquests cent milions de corders sense el poble francès, dels temps heroics o amb el poble alemany actual, és una aberració. Jo no odio a cap poble de la terra, tinc les meves preferències; però ni a mi hi ha un gran desprecio de tot cor, és el japonès pel seu esperit de gos que durant 2600 anys no ha volent fer un gest.

D'aquesta ben classificació de pobles se'n despreuen una conclusió terminant: Que tot el que es comenta entre els principals accidents, són pobles que es desvetllen després d'haver sofert un eclipse o conseqüència d'una civilització passada o que intenten continuar el refinament imposat

per d'altre; i els que decauen, són, generalment, pobles forts o degenerats per una civilització esgotada. Aquests són els principals del món que no creixent com occident.

En el cas particular d'Espanya, encara que sigui tant el dir-ho, el país decadent és Catalunya; la persona la dona en 1926, que lluita més amb la consciència que amb els braços. Fets els altres pobles d'Espanya imperis tot a Catalunya, són decadents. Durant la guerra, en general, demanaven quelcom amb els punys; i aixecaven punyols de la comunió l'orgue d'una civilització que no els hi reporta cap benefici: "La civilització de l'imperi que no es potia veure el sol" En canvi, Catalunya que econòmicament visqué més amb el suport dels països satisfets, començava a decaure. Una sola cosa impedí la seva total caiguda i poder ho impedirà encara en l'avenir: la seva insatisfacció nacional i de llibertat; això així sempre als catalans la flama del combat i l'establiment d'una fita, això segurament li permetrà de passar d'una direcció política a una altra sense haver estat en plena decadència; és el resultat que s'ha d'aguir als obsequis nacionalistes.

Dissabte, dia 20 d'octubre.

Perissim vegades se m'ocorreix reflexionar un xic o comentar algun qüestionari que em l'acabo d'ensenyar; no el pot així ni d'una cosa de més ni el vellejo per veure que tal queda el que he escrit a mesura que em voria del

pensament. Ho deixo tal com està i llestos. Això
 em passa de dir a l'home a cobat d'ex-
 criure el llarg comentari sobre pobles; veig
 faltar el diari i me'n veig a veure a dormir.
 Aueni, ni tinc temps parlaré d'una altra
 cosa.

La pàtria i la religió són les mentides
 històriques que es creuen més fàcilment la gent.
 Ambdós coses han servit moltes passions, moltes
 armors, molts obis i molts víctims; sobretot
~~s'aparta~~ darrera per irar la més lamentable, car
 han estat moltes víctims, milions, sacrificia-
 des en holocaust de la mentida.

Encara de la pàtria, en hi ha moltes quantes
 de víctims que són heràiques en el recit pràc-
 tic perquè demoren la vida per qualque mi-
 llonament material; però les de la religió, mol-
 gat que en hi ha moltes d'heràiques, han servit
 per a amb una fanatisme produït d'una al-
 cinació mental. Dintre, però, d'eni la religió i
 ompensa-ans de la pàtria, de la pàtria concebuda
 com dieu aquesta entesa de l'home del Fere
 Espanyol d'ofica: "Solos a treballar; per la Pàtria
 hoy que morir! Què criminal! ¿què in-
 bell el que ho enrique!"

D'entre les passions i desigs servits per
 la Pàtria ni hi ha de molt lleables i de molt
 humans. No obstant, dels altres, dels falsos ni hi ha
 molts que encara en mantenen de tant que ha-
 via arrelat en les masses agent a veure per la
 gran família de clergues, cortans, orogens, etc.

que és la pàtria. "Amour sacré de la Patrie"³³. deien els francesos dels temps heroics.

Jo considero com a pàtria el que acaba de dir i que he dit d'altres vegades: la nena gran família de llengua, de costums, de cristianisme, d'origen etc. El que cerca, busca, amb els seus partidaris, un millorament social o polític d'aquesta gran família seva, és un heroi de la pàtria. De tots encara, major exclusivament per aportar un benefici a la pàtria, encara, fins ara, he estat purament necessari perquè el benefici que la presumpta víctima podia aportar no era més que relatiu i fins i tot, alguns, perjudicial. Els que es queixen, equivocats o no,aven o són seus herois; però no val la pena que ni hi hagi massa d'aquests herois extraordinaris moltes vegades quasi diminitzats per haver estat sacrificats per seus encerraments; realment més que molts més petits forjats a sapiguessin quina és la seva missió social i política dins del si de la seva gran família i si aquesta està afegida a un estat, dins el si d'aquest. Amb aquests petits herois fem més tasca útil i menys víctimes. No hi hauria tant morts per la pàtria en tots els estats del món ni en comunitats tant sacrificades exteriors. Oh! els ignorants sacrificats en nom de la pàtria queden no hi haurien rebut cap benefici d'ella!

Qui els hi donà la pàtria, per exemple, els milers i milers de joves francesos morts en la guerra de 1914-18? La pàtria els hi atorgà el sacrifici de la seva vida després d'haver estat explotats

per ella, era de benefici no en temps de cap.
 Naixaven i creixaven la majoria, en ~~el~~ ^{el} mateix
 lloc, començaven a patir i a treballar en el
 mateix; el veritable autòcton. Els veint anys la
 pàtria te'ls precisa i te'ls envia a servir de nou
 no a sentir el goig de la vida ni els beurets de la
 pàtria, sinó a fer el servei militar, a este-
 reu-te ni per ni en dia et calia portar a l'es-
 cotador l'armà. Quan la pàtria considerava que
 ja eres gran home volent per ni calia anar a de-
 pensar els seus interessos (no els seus sinó els
 dels que la modernitzaven) t'envia de nou
 al teu país de veïns perquè tornessis a treballar
 encara per a ells, mentre tant tu vivies com
 seu miserable. Vingué la guerra, et cridaven
 i hi anaves. Després, elevaven al teu país
 de veïns, un petit moviment, un excursi
 a l'èrren l'armà, per començar la re-
 creació de l'"enfant ^{mort} pour la patrie!"

Ho sabies tu, qui era la pàtria i per qui
 anaves? Valia la pena, suposant que ho sabessis
 que morissis per ella quan t'havia explotat i
 despreciat durant tota la teua vida? No, per-
 què l'enemic que et mataua a tu era també
 un altre ignorant sacrificat enganyat amb
 el mateix conte de la pàtria. Si en vida tingue-
 res algun benefici sobre la pàtria també
 l'haqressis tingut i enis encara perquè era la
 civilització que te'ls proporcionava. La pàtria t'ex-
 plotà, et crià sectari, et feu adonar un ídol
 fals i després t'hi va fer seixar la pell. La pàtria

fora el tirà de la teua vida.

En la guerra actual en França a donar el cas dels soldats per la pàtria, són encara els més perquè els més són els imbècils; però hi ha uns herois herois de la pàtria en el sentit noble, no en el de l'escamot.

Per exemple de víctimes oblidades hi ha de dues classes: les negres o idealistes i les de la massa immensa de l'exèrcit o corderistes, ni perquè són els corderos humans. Els nacionals-socialistes - equivo- cals o no - cerquen un millorament i es llençen a conquerir-lo; són uns herois, encara que se- patsos que són massa herois. La resta representa el material de conquesta i mai, suposant que els partidaris orguen revolts, val el sacrifici de tanta víctima innocent.

Entre els russos es dona un cas semblant. Hi ha els grans herois del règim i després la massa innocent, car aquesta per molts bene- ficiis que li ha rebut del règim mai hi ha ocasió per exigir el sacrifici de la vida. Aquest cas, però, encara, és el més especial perquè vint-i-trent anys de comunisme han creat una consciència nova induint-los que a falta de aquest país la- reis forjadors, ningúen grans herois imposables del que val aconseguir en anunciar un possible benefici comú perquè la comunitat i la majoria.

En comú entre les altres víctimes: angleses, americanes, franceses, etc., etc., és que hi ha uns herois herois per la pàtria, herois per servir els inte- resos dels potentats nota un nou bandejat: encara-

mit al qual encara s'adova i s'entenia errò-
niament: la Pàtria.

La mentida històrica ha de desaparèixer i res-
tar del mot l'emblema simbòlic de la bona gran
família.

Oh! Victimes innocents dels egoistes, huanus
nota el nom de Pàtria. Respecte i veneració!

Dissabte, dia 21 d'octubre.

Dir parlava de les víctimes de la pàtria i
no veig quedar cap content del comen-
tari fet; em sembla que el veureu les explicacions
necessàries breument no ho veig abandonar com es-
lè. Ara em voldria parlar de les víctimes de
la religió o amb bé dir de la religió i no sé
com s'ha de portar.

Què és la religió? Segons l'única definició
oficial que tinc al meu abastament (la diccio-
nari de 1400 pàgines de la dita diccionari) és: "Ensen-
ble de doctrines i de pràctiques que constitueixen les rap-
ports de l'home amb la divinitat."⁵⁵

Ja entenc al començament de l'immens
catàleg per la seva llista d'articles diferents
de relacions de l'home amb l'anomenat
Déu.

La primera idea de Déu, deu d'altre de molt
molt d'altre. M'imagino que l'home dels temps
protolhistòrics? superior ja als altres essers ani-
mats per la visió i la intel·ligència progressiva (els
gossos tenen, per exemple, una intel·ligència li-
mitada) s'adonà aviat que hi havia qualcun

que dirigia la Terra on els habitaven: el dia, la nit, el fred, la calor; la pluja, els tempestes, tords, terratrèmols, eclipsis, etc., etc. I ~~mentre~~ i creia com l'home és per natura, fins que la idea d'atene's la simplicitat d'aquest personatge omnipotent que feia coses inmensament superiors al que ells podien fer sobre aquesta crosta terrestre que es veien els ams. Començaren a imaginar-se aquests personatges o personatges - especial de la natura que l'interpretava - i veien diverses raons, en general a semblança d'ells, (l'imaginar-se un déu a semblança de l'home, que imperfecte!) d'altres amb d'altres forces animals, d'altres conceptes d'error racional, irracional, el cercar-lo hi un nom veils hi anomena déu o déus, i ja tenen la religió primitiva creada.

Motius que empenyeran l'home a crear aquests ídols: el que deia més amant: atene's ells simplicitat per atene's els efectes perjudicials per a ells de la natura. Comportar-se bé per no fer enfadar aquest déu a fi que ell no es vengés amb tempestes, llamps, volcans, capes sísmics, etc., etc. D'aquí veix el primer tractat de Moal. Una altre motiu aparegut més tard: el fet que molts pobles són tan lleugerament criminals, que necessitaven tenir un major diuina, un déu més per remediar-se dels seus impossibles desigs. D'aquí veix la confusió religiosa i més tard encara la idea de fer mèrits davant de Déu (compte el sacrifici) oferint-li sacrificis de tota mena: fruit

accions d'apoiament moral per atenuar l'horror
propri d'una altra de criminal.

Vingué un temps en que els pobles es conei-
xeren mútuament i amb això l'elles religioses.
I ja tenien la guerra i la discòrdia entre
els homes per creure cada poble que la seva
religió era la veritable, la única; perquè en
moments de suprema exaltació, de supressió con-
buntment religió (estat d'el·luciació man-
tal) homien vist - cal creure - ho així; els el-
luciació venien com irreal - el seu déu, un
serviat d'ell, una ombra, etc. que els lu·dic-
tova qualsevol a fer. Davant d'això i de la ve-
ra exaltació, i del seu desig també de fer bé per
una millor vida en altre món, per una-
gar els seus peccats que pena del seu exaltament
religiós feien, declaraven obertament que leur re-
ligió era la millor, la única, la veritable; llavors
poble el designat, el preferit, i amb una tal exal-
tació que - com diria molt bé en Volney - s'ha-
guerem dirat amatar i no pas ho favore. Així
existiren les guerres de religió i les persecucions
als heretges al mateix temps que cada dia feien
més gran el concepte de déu, atribuint-li, el veure,
el seu pas per la terra, dignificant, santificant i
deificant els rius, grans el·luciació de la terra, i
fient encara que ell era el creador de tot el
món, explicant amb quaranta dies i com l'home
fet i que novellat - atorn de l'immens uni-
vers - encara els amos i els preferits de tot.

Lesantia burtien, no comença a desfermar-

avor prompte la ciència! Ah! però no calia
 deixar la paella del món i combatre a tot
 Déu que s'oposés al seu Déu. En principi, ens
 politzar la ciència perquè no descobrís més falsitats i
 després dominar la política dels pobles per educar
 aquells a la seva manera. Heu ^{ve} com s'han
 creat aqueixes enormes potències religioses que
 dominen els continents.

Per què són religioses encara els pobles mo-
 derns? Perquè la majoria de tots aquells pobles està
 constituïda per falsos o hipòcrits; febles o ignorants.

8: aquells que són religioses per consciència,
 per convenció; no religioses en el sentit de
 pretendre establir contacte en relacions amb
 un Déu. Déu o l'home se donar un altre nom
 a aquesta mena d'esperit; però tota vegada que
 no neguen l'existència de qualsevol potència
 universal directora d'aquells destins, en l'espí-
 rit (aquella potència, potser divina que pot
 encarnar Déu). L'her religió és, més que
 tal, una sistema moral independent en l'in-
 dividu es marca una sèrie de lances, un
 sistema, de relació amb la societat, amb els cui-
 rants, amb les idees dels homes i amb el desco-
 negut de l'univers. I sense afavorir ni negar l'exis-
 tència d'un vector diví de l'univers, sempre
 un comportament moral i humana sempre
 tot i espera filosòficament que si es recontra
 o es descobreix qualsevol altre existència veri-
 fable s'acceptar-la i honorar-la inclús si s'ha
 mereix; però mentre la veritat pura

o la ciència no demostrari l'existència d'un Déu
determinat i únic, siguesen morals i hu-
mans en aquesta vida i si després, hi ha qual-
com a una altra, tindrem alguns més vicis
naturals que qualsevol religió, perquè no haurien
cogut en terrenat cap certip sinó a l'estil dels que
els homes han inventat. Mantinent, doncs, els
aperits forts, no tenen necessitat de sotmetre's a to-
tes les vertutes de tots les religions i per contra, tenen
la gran responsabilitat d'esser els exclusivament
els responsables morals de tota la seva vida i tot
els seus actes. L'è infantil, sinen encara els
aperits forts, en creure que moraltes poguen
ésser els únics, els prefeits, en aquest immens
espai desconegut on el nostre món és quasi
una gran de sorra perdut en la mar! Si així
fos, l'obra divina de Déu nostra en quant a ésser
únicament, seria l'home i fet encara a semblan-
ça d'ell. Doncs, què dolent seria ~~amb~~ aquest aspecte
a l'home creat una criatura tan pervertida,
irresponsable, cretina i criminal! ¿a més: els prefe-
its per a què, per una vida millor? És la creença
moraltes que dominem, amatem i assassinem no vol
els nostres instins els animals sinó a moraltes
mateixos? Dairem de visca regnants creient
que el nostre cap diví és el senyor i creador de tot
el món i més que aquest Déu tingui relació
directa amb moraltes. Hagués tingut tan mal gust
com responsable hagués estat d'admetre que moral-
tes fossin així.

Formant, doncs, a la pregunta del per què són

religiosos al poble modern, només en cobria trans-
criture, per dir-los a grans trets, el que deia a la meua
garrineta Conxita, contestant a la meua carta
on em parlava de religió. És a dir que són fel-
los o hipòcrites, febles o ignorants.

Són falsos o hipòcrites perquè per comoditat de
lleur situació social, per aquesta presumpció
natural tan elevada en l'home de figures
noves que només veuen com ridícula i despressa,
per l'esperit de l'ardulic i del superataig que
té per aconseguir el seu fi, per egoisme, etc., etc.,
fingeixen una cosa que no són i no ho són
no saben per quina raó. Tantets i quant
no n'hi ha que per estar bé amb el patró,
amb un peix gros o en un general ben vist
com persona d'ordre i honrada, decideixen
a missa i assistir a tots les difresses públiques
de vida religió, mentre que en privat els
caquen en tots els costats i es debaten
furiosos dins d'un desordre familiar o social
insoluble? Tantets i quant no n'hi ha que
es fan defensors acèrrims de la religió perquè
apunta els hi ha davant una situació econò-
mica bona (no defensen la religió, defensen els
seus interessos) i no saben un bonall d'altre
que tracten de defensar?

Es febles o ignorants ja és una altra cosa:
els primers són religiosos perquè febles tenen por
del que pugui venir després, i miserables o inca-
pacs de reaccionar, decideixen seguir la super-
stició, alguns vegades per ajudar-se a suportar el pes

de llurs pròpies responsabilitats de febles i de covards.
 Els segons segueixen perquè els educaven sota
 aquells que els interessava, que així fossin i
 continuen així perquè la responsabilitat ho fa.

El tercer han estat també que s'han fet
 una comunicació ^{antreligiosa} molt veridica, que en
 moment d'exaltació i potser també per instant
 experit de dispreu, van capacos de endegar-se els
 capellans i encendre les esglésies, quan l'exal-
 tació ha passat van covards quasi insuperables
 i si al cap d'un temps la influència de l'es-
 glésia augmenta fins el punt que per espec-
 tacles, l'any ja no sigui bonic ni desusat, lla-
 vos ja no es recorden dels temps que es volien
 encendre els capellans i es usen batagen, auter-
 nes, etc., seguint el costum com els altres. I
 si alguna s'escapa d'aquests actes, quan es
~~comencen~~ a donar compte que es poden
 renovar, reapareixen inevitablement les moltes
 coses que han fet durant llur vida
 i desitjaven, per si devers, reconciliar-se amb
 Déu, amb el que sigui.

Esta augmenta sèrie de conseqüències ha fet
 que de tant diverses maneres, des dels temps del
 paganism, passant per la invenció i fins
 els nostres dies, hem encetat tant i tant
 lluites religioses i hem fet tant i tant vic-
 times. Primer victims - en referir-me solament
 als dos darrers dos mil anys - del començament del pa-
 ganism a les religions monoteistes modernes;
 després victims per la invenció dels pobles d'a-

guerras, més víctimes cercava per la conquesta de nous territoris; nous, víctimes encara per la dominació política-religiosa dels pobles, i víctimes i víctimes per les divergències religioses de les reformes que s'imposaven, i sempre víctimes per acumular cada dia més poder i dominar cada dia millors els homes i llurs riqueses. Jo tenia raó en May quan deia que "la religió era l'opi del poble". L'enverina, l'emburteilung, el corromp i el confundeix.

Li veritablement li hegués un déu a la manera de com se'l imaginien els homes, quina cosa devia pensar quan ja a l'edat mitjana, els homes es llençaven al combat i a l'extermini de l'home, en nom i per la glòria d'aquest déu, el colós de la sang i de la mort! Ho devia d'engarrifar! I quan després posaren lts-Crists als nostres dels consells de guerra i vanen a matar als enemics de déu, els altres homes, quan l'home és el preferit de déu! I quan encara modernament inclús, home dir, els grans directes de pobles, que quanysaven amb l'ajut de déu! Tinc deu pensar encara quan hom li envia per ferurar part del seu estat i unyor als seus, alguns fan al·lucinat que no són capaces de sortir de llur món irreal, i altres fan immemorals que llur conversió sempre són obres mestres de l'art de la hipocresia. Tant, tinges; suposant que així fos que li deuen dir a la nostra estúpida pretensió els altres planetes i móns?

A més a més quan la religió de Crist veixia
 les seves primeres víctimes ja movien amb la
 folia convicció que seria arribaria el temps sal-
 vador de tot el món el qual justificarà a veus i a
 morts. En aquells temps aquelles víctimes eren uns
 herois per una humanitat millor puix que ad-
 metien que la disbaixa i la degeneració que seguia
 va no era moral, ni humana ni justa. Però
~~fa pensar~~ dos mil anys justos que les primeres
 víctimes exigueren i hom espera encara la
 vinguda d'aquest jutge diví que tan es fa esperar.

Jo trobo molt més moral, humana i justa i
 tot religiós, de respectar tan com es pugui - la
 societat ni la degenerat i corromput molts - els pre-
 ceptes i lleis naturals d'aquest món en relació
 amb l'home, animals, plantes, etc. i esperar
 filosòficament que més lleu ens vingui a
 escluir aquest destí etern el qual jo continuo
 veient força forçat.

Les meves reflexions amb la matèria
 en general, em semblen haver-les esbossades cen-
 tic en un comentari d'un dels qüestionaris
 de les darreries del 1939. Des de llavors encara ni
 abans, no havia llegit res, que s'inspirava de reli-
 gios. El que em va escriure, i d'altres coses sobre
 aquest aspecte, no són més que el fruit d'un
 vic de lectura multifonora i del meu esperit
 analític. Va temps que voldria llegir qualsevol
 seriós sobre religió i sobretot la Bíblia, però
 aquí a França no he trobat l'ocasió. Si ho faig
 i sento la necessitat de rectificar o canviar la

meves opinions, ho farà. Donc, és així com ho interpreto.

Dimenge, dia 1er de novembre del 1942.

Avui això d'ahir, al vespre. El comentari del dissabte el vaig haver d'acabar d'ahir dimarts, perquè em mancava temps. Fine molta cosa per dir, però fine molt poc temps. Per exemple, he desistit d'escriure un comentari sobre les noves relacions amb la natura en general; amb els animals particularment, perquè he vist que l'any 39 no vaig escriure gran cosa sobre això. Després amb manca acabar aquest tractat sobre la Pàtria, la Religió i la Llibertat que m'he proposat d'escriure, per estudiar, experimentalment les víctimes d'aquests grans tirans de la Humanitat amb noms solcos, mandidors, plens de grandesa mortífera; la Pàtria, la Religió i la Llibertat, la entia grandesa afeçada per la sang de les nostres víctimes!

Pero heu aï la crua realitat: No fine temps. Heip d'atendre una sèrie de coses; en manca temps, llum, condicions, carava, com que el dia s'ha escurotat, no fine escriure a dalt. Ara mentre m'he ocupat d'una taula plena de mangats, patats, plats, ampolls, papers, etc. Hoan parla, crida; la manca plora, etc.

bu fi, paciència. Retornem, al diu-

menage: Pel quartet notepa personal, ordama-
cio, etc., etc. Després de dinar he anat a Sessia
on junt amb alguns companys, hem
fet unes fotos. Més tard he anat al cinema
i finalment m'han invitat a anar-hi
el proper diumenge a dinar. A l'hipocrit
junt amb l'oli. Hem pres una còpate
a cà la Ràdio i després cap a casa.

Dilluny, dia 2 de novembre.

El diari porta que ara esperem hem
he meses els camps de concentració davant
el de Miranda. Hom diu que els joves que
hi venen per delictes polítics han estat passats
a l'exèrcit i l'Estat-Major general decideix
del temps que hi han d'estar. Ara el que
més cal saber és si sota l'aparència d'una
mesura de clemència, hem continuem
movent igualment el de Miranda. Com
que no sé ni ni no m'extenc en detalls.

Dimarts, dia 3 de novembre.

Abundant caren i tot el dia pensant
fent tot; és el treball que em fet més de
la vida

A Stalingrad hi continua la lluita
i no veu ventatge pels alemanys. Ara
s'apunta descobrien que en la part mari-
dional de la ciutat hi ha fàbriques sub-
terrànies que treballen febrilment. A més,
a més s'han donat compte també que
els russos fan grans preparatius per una

nova ofensiva d'invernu. Dicen això a grans
vots. És la por que els fa parlar?

A Egipte, molt combatut, però no de tany-
cidental. al Pacífic Sud, principals vivres.
Soviets, anglesos i americans. Una cada un
té un front. Veuven qui es portarà millor.

Dimecres, dia 4 de novembre.

He rebut una lletra del Peret en la qual
em respon a la meua consulta sobre la pos-
sibilitat de poder anar jo a Barcelona.
És una lletra molt clara encara que veu-
embolada i he comprès perfectament que
que no hi ha res a fer allà baix, car encara
la policia no ha oblidat el meu expedient.
El que em comprèn és que se'm cerqui com
agitador de masses i cap polític; ara resulta
que jo sóc més fier del que en realitat era.
Heus aquí aquesta curiosa lletra:

"Hermano, en la tarjeta te rogaba estos
cuantos dias de paciencia por si te podia a-
consejar algo en claro y sensacional, pero to-
do ha sido en vano; y tú si quieres veinte
lo haces, no tienes que temer a nada, sólo
se pertigue al intelectual y tú por haber sido
un graduado no temes nada que ya debias
estar aquí desde hace tiempo. Ahora figúrate
tú que ha llegado el hermano de Delfín y
de ha encontrado que estaba reclamado
por la policia, como jefe político y agita-
dor de masas, guardándole todos sus dete-

cuales publicados en archivos. Desde luego creo que no le valdrá barata la pena que le pondrán.

"En es diferente, como que el único rito que trabajaste fué en la academia, (casi real dir que no cal computar en la Casa de Pensiones) el Señor Fivane, a mí en persona me dijo que el informe que le pidan de ti no tiene más remedio que decir la verdad y por supuesto que será inmejorable...

"Antonio y Laurellita me encargan te diga que comuniquen a su hermano, que en todo caso, haga lo propio que su amigo Vicens y que se venga del Sr. Pol como él, haciéndolo todo igual hasta el final, anunciándoles el día que vaya Pedro a recibirlo que se harán todos muy contentos.

"Antes de escribirte me enteristé por dos veces con Vicens y esto es con fundamento y común acuerdo entre los dos."

Hi ha d'altres punts que no es referencien al cas. Finalment en un paperet rolt hi ha uns mots del Joan i de la Roseta, on en nom de la mare em daren una consigna aspiritista a seguir es que em veigi en perill. Hi diu així: "Hermano Pablo ven y ayúdame" tres vegades. Al revers en cal·ligrafia desconeguda hi diu així: "Jo le pido al Todopoderoso por este hermano que los santos y purificados espíritus le acompañen por todos los ritos por donde él camine, que le sirvan de guía y que le

traiguen a un cost o un altre ningun perill. Així sea
 + + 4. »

No sé perquè em sembla que aquest revers
 ha estat escrit per la unió d'en Morata, la
 influència de la qual ha fet creure a la
 mare afligida en la solució del seu fill per
 aquest mitjà.

Desdixó que cal que jo passés, cal que hi
 vagi, com que no he viscut a altre lloc que
 a casa de tia Amparo i treballat a l'aca-
 demia Hispano-Francesa, les a dir que est de
 Caixa de Pensiones, Montada, etc. En tot això
 hi veig la bona intenció del Sr. Jover d'a-
 favorit-me i li agraeixo.

Ara ja estic absoltament del que puc
 més o menys hi ha dit i sobri, si el
 cas es presenta, que fer.

Per que es ven aquells quinze articles pu-
 blicats al començament de la guerra i escrits
 amb el cor a la mà, m'han condemnat
 de vint a trenta anys si no és a mort. No
 me'n supendixo d'haver-los escrit; només
 experimento com una mena de revolta spi-
 ritual que dir la veritat a vint anys pu-
 qui condemnar a mort.

Dimecres, dia 6 de novembre.

Continuo fent rots, menys real però
 que així es començava a poder. L'any
 començai la vida preferiria anar amb la
 colla que a ~~Barcelona~~; primer perquè el
 poder és el treball que m'agrada més de tot

els de la viuya, i segon pugue en les "benettes"
 los aprofito per llegir. La "benetta" és un quant
 de digestus que hom fa per avar a beure;
 un fan deu, al matí i deu a la tarda el
 qual representa un lora de digestus per
 jornada.

Als americans del Nord, malgrat estar
 en guerra, han fet eleccions parcials tal
 com la llei preveia. Aquestes ianquis te-
 nen coses molt bones, com per exemple
 aquesta amb la qual donen una sen-
 sació de pes i de democràcia en plena
 guerra.

Una altra de molt bona és la col·la-
 boració que semi existia entre Wendel Will-
 kie i en Roosevelt. Aquest primer fou
 un concurrenç amb un molt variós i au-
 renic de la política intervencionista del
 segon quan es presentà per candidat a
 la presidència dels E. E. U. U. Però després,
 quan, la elecció passaven i en Roosevelt
 fou reelegit per tercera vegada, en Will-
 kie arribà a un precís col·laborador
 del president fins al punt que no ha gaire
 aquest, l'envia com missatger especial
 a Rússia, Mitjà-Orient i Xina.

Es tot un cas molt noble per ambdues
 parts i que ens dona molt l'esperit dels
 americans, llur compromís i civilització.

Aquell cèlebre coronel-aviador Lindbergh
 que fou el més acèrrim villacionista, també

ha cedit i treballa com els altres, en comú.

Aquell amic meu que s'anomenava Pa-
lerté m'escriví que volia veure a Espanya.
Li vaig de fer saber, pel seu govern, el que a
mi em preocupava de casa.

Ara que parlo d'ell i tal com tenia
intenció, vaig a anotar alguns de les anec-
doticitats que l'han fet famós a l'entorn dels
seus amics. Com que no li heu dir el vaig
anotar, car alguns són tan originals que
només poden ocórrer a ell.

Del seu primitiu ofici fou barber, després
passà a ésser impressor i després comen-
çava a punt amb el d'ajudant de periodista-
esportiu.

Pré, doncs; fent de barber es llogà a una
barberia del carrer Vagell de Barcelona. Quan
ell hi entrà l'ornamentada barberia tenia
mucha bona clientela, però quan en conté
no n'hi quedava quasi gens. Causes? Ell,
era tan dolent que client que passava per
les seves mans, client que no retornava.
A la fi, el seu portatí vaquí d'ocurrir-
lo i dir que no ho feu per dolent sinó per
què no li havia feina.

Després la guerra d'Espanya li fou passant
una maladina de guerra. P'escriví: quan
té un fermet es venen cita a l'estació
subterrània dels ferrocarrils catalans de Bar-
celona. Ella li dir com anava vertida, com
no es coneixen encara. Ell li va, la troba i

com que se l'havia imaginada diferent als
 si dir veu, fins al cap del dia, hores que amb-
 dos s'expressen l'un davant de l'altre. Ell,
 a la fi i veient que totellam anava i ve-
 nia i ella continuava expressant, es decidí
 a parlar-li.

Del a Trianga té un altre citó amb
 una descomeguda; ve ten per trobar-se a un
 hora convinguda. Ell hi acut i ella també,
 però no sola sinó acompanyada del seu
 gromu. Ell, al trobar, volia demanar-li ex-
 plicacions.

Al dia que s'havia de llevar a les
 cinc del matí ho fa a les deu de la nit
 veient que ja comença a clavar. Al
 cap ventit i tot es presenta al treball i
 troba alguns companys seus que se s'hi
 en va. A treballar - vesper - el primer
 per llucet i li diuen: No ho veus, home
 que són les deu del vespre.

Arriba a Marlina i es decideix a car-
 rar la companya on habitava en Vicenç.
 Comença a caminar, cercar i recerca
 i se li fa fora. A la fi, veient que no la
 trobarà es decideix a demuir el riu. L'an-
 dena al matí, s'aixeca fent-se un coll
 i es disposa de nou a cercar la introbable
 companya i s'adona arrosat que l'ha-
 via passat la nit a cant a l'altre de la
 casa.

A Montaban decideix anar a br

de carboner a un bosc. Al cap d'una setmana
 processa i curia. Durant aquesta setmana de
 llanyataire els pendons passen visita al bosc
 i prenen nota de tots els que no tenen docu-
 mentació; ell és un. Al cap d'un any se-
 proximadament s'adona que els Luchers de
 Montauban han demanat un tal Josep
 Ballisté per tal de que es presentés al Comis-
 sariat de Policia. Llavors li diuen, ell es tro-
 ba un xic resololt i no pensava llevar-se;
 resolt però, de llevar-se i anar-hi. Arriba allí
 i li diuen: "Vostè és Josep Ballisté? Sí, senyor -
 respon ell - doncs per judici fallat del Tribu-
 nal Correccional, està condemnat a un any
 de presó per indocumentat." Es queda més pla-
 cat que una barra de gel. Condemnat i per-
 què? Llavors li expliquen les circumstàncies
 i compien. El fetut és que ja no el deixen
 retornar a casa; i pensar que estava resololt
 i s'ha llevat exprés per anar a la presó!

Mentre va estar a Sersidan un sol dia va
 sortir amb l'Elisabete i jo per anar al cine-
 ma i encara un altre via fer que el de-
 fèssim sol. Hom s'equivoca de butaca i es
 separaven.

Doncs baixà de la zona ocupada robà una
 bicicleta de dona, la qual resultà ésser, per la
 documentació que hi trobà, d'una professora de
 cultura física. Entre els papers la senyora profes-
 sora li tenia uns condoms.

Doncs, bé; aquesta bici decidí vendre-la més

travé i així les manifestà. Sortiren veient com-
gnadors, es foté un foto i acobà venent-la
al que n'hi oporé menys.

Laura es féu el major rol davant la
verema, un dia va volguer fer-se sèculo.
Va comprar mitja llitona de sèculo i la
va fer com a amb mig litre d'origu. No
cal dir que hi va sortir una supmassa
d'origu i d'aur.

I finalment, el darrer que comec és
família dels més curiosos: En la nova primu-
na estava a Montamban, un bon dia seure
i cada dia la veur de tant que les fotava
bona consciència: la d'una noia jove, brista,
bonica, simpàtica, filla d'un periodista i que
ella també estava en aquells cors. Potser pensa
que és el seu somni, car de talla està feta
a la seva mida. Jo li dié que ja me la pre-
sentava un dia, em veiguen agraïment
i passen els dies sense que la presentació
es faci. Jo ho oblidé i me'n va de Montamban.
Fis o vint mesos més tard ja de nou en la
matèria sentat, li presenté jo com amiga
parena la que precisament ell no volgué pre-
sentar-me abans de per segonament que
li presentés. Aquella noia no era altra
que la Ursula-Love.

L'Elisabeth i la Rosa el veurel tan me-
nant i inquiet li anomenaven "Exotinette."

Dissabte, dia 7 de novembre.

Vaig dir o han escolat des del dia que vaig escriure el segon comentari del Tercet de Pötia, la Religió i la Llibertat. Ara em vana a escriure el tercer o sigui la Llibertat. Fins ara no he tingut temps ni semblant, però tançot fins encara el segon, però sembla que gran veu vagin fets a dormir, en tindrè i segurament també un xic del primer.

La llibertat, què és la Llibertat? Segons la definició del Diccionari Simon és: "Posséder l'agir sans contrainte. - Indépendance. - État opposé à la captivité."

La primera acceptació del mot, la veritable, és precisament la que me és més ceciva veritat: Poder d'obrar sense impediment. Què es pot fer sense i quasi sempre sense un - altre impediment? Ben poca cosa.

El sentit de llibertat sempre ha estat relatiu i interpretat, com la religió, de cent. Tantes diverses maneres. Aquesta diversitat de interpretació ha fet que el mot principi de llibertat hagi donat lloc a la resistència més gran de la Humanitat.

Des dels temps més recents que hem venida per aquesta llibertat que encara mai ^{sent} ~~acompliran~~ farien sempre, quan dues forces adverses s'oposaven ho feien en nom d'aquesta sacrosanta llibertat i una

(1)

una lleuitava per ella a la seva mesura. Po-
sarem, per exemple, un bon estat de les prin-
cipals lleites històriques per la llibertat a partir
només de la nostra era:

L'adveniment del cristianisme a la darrera
època de Roma decadent, representà un crit de
llibertat magnífic amb no freqüents restriccions.
Després, el cristianisme, en relació a la degeneració
existent, era un suau, una resolució d'es-
perits, un crit de llibertat; ho feu i pagà el
seu tribut.

Les lleites de tots aquells temps contra la
poderosa Roma, no venen menades per la li-
bertat? No s' aixecaven els leuants de la independèn-
cia de Gèl·lia, de Jèlia, etc., en nom de
la llibertat? I quant aquests venien a
vèncer o fonagitor l'enemic no aparegué
una altra força a la qual calgué lleuitar
de nou en nom de la llibertat?

Què era dirimir de les lleites per la lli-
bertat abans de la formació dels grans estats de
l'estat mitjà quan com es disputava
la possessió de nous territoris a l'organiza-
ment polític que es volia formar?

I del feudalisme, època anterior a la
precedent esmentada? I de les lleites que
formaven a créixer pel domini del comerç,
navigació, mines, etc., les quals antenaven
ja obertament el veritable origen de les guer-
res modernes. I dels milers d'indiví-
duals nacionals contra seus governants,
enemics o fraccions que volien dominar? Tot

(1) Nou (9) fills inutilitzats.

vivó a grans trets fins arribar a la guerra mundial, on en nom de la llibertat i de la pau-tua es llencaven uns pobles contra altres.

Encara més, en la guerra actual, tots els combatents s'incencomben per la llibertat. Els aliats, per la llibertat dels pobles, pel lliure comerç, per la democràcia. Els alemanys i els seus per la llibertat també, per una Europa millor deslliguada de la tirania anglo-soviètica.

Si la llibertat es tornés persona, dona, tal com la representem i podem parlar, segurament s'esploraria de veure que és innocentment la causa de tantes desgràcies, car ella representa un paper força diferent dels que els homes en la realitat li solen atribuir.

Per la llibertat! Quants no se'han en- ganyats encara per la flama d'aquest ideal, car és una flama, un sentiment que encara que relatiu, amputa els homes, els obradors, els encen. La llibertat interpe- tuda en el sentit relatiu inclús, sempre és un encen (no pot ésser interpretada d'altra manera) i encara que els con- ceptes aprovats sobre ella no quedin, qualsevol que en li ha un que interpreta la llibertat en el sentit ascendent. Per això d'entre les tres grans manifestacions de l'home: la Pàtria, la Religió i la Llibertat, aquesta darrera és la que ha fet encenys víctimes innocents.

En principi perquè mentre que aquesta és una veritat, relativa, però veritat, les altres dues són dues ~~veritats~~ ~~veritats~~ imperients.

Cada agrupació humana de idees que encarbora el procés de la llibertat, encarbora una veritat relativa, generalment superior a una altra agrupació o' identitat feta del passat. Aquesta agrupació representa un sentit progressiu, dins de la seva relativitat, vers la interpretació racional de l'acceptació del mot llibertat.

Allà on hom es troba en dificultat d'apreciació sobre la llibertat ascendent de l'agrupació de idees, es genera dues agrupacions contemporànies toquen amb la mateixa presumpció. Tan difícil és aquesta apreciació que d'ella se'n derivem gairebé tots - directa o indirectament - les lletres humanes modernes.

Seuse com més lèny porsem nos en la guerra actual: L'uni és omni el poble bel·ligerant que lletita per una millor interpretació de la Llibertat? Pregunta difícil de respondre car hi ha sobretot dues interpretacions de la llibertat en la lletita actual que són subides el més apropiades a la realitat possible seuse ésser pures ni molt menys. Aquests dues són els conceptes de llibertat dels anglo-saxons i dels russos.

La llibertat dels anglo-saxons interpretada sota el nom de democràcia ha estat fins ara

i potser és encara el millor concepte en general, almenys és on ha independència individual o col·lectiva una mica lliberal.

La interpretació russa és en canvi metafísica, uniforme, intencionat, car només admet un concepte de llibertat relativa, el seu, els altres, per ésser perjudicats al seu o en combatents i alguns negocis com a tals conceptes de llibertat.

Ara bé, mentre el primer o sigui l'anglo-saxó és molt més ampli i lliberal, el segon o el comunista és particular i autoritari. Quin és doncs el que és més pràctic per la massa i més beneficiós? Sembla a simple vista que hauria d'ésser l'anglo-saxó; però el meu judici no ho és, potser perquè la interpretació oficial i estatal és de corrent capitalista mentre que l'altre ho és obrerista.

A Anglaterra i a Rússia hom és lliure de moltes coses bones i de més de dolentes; per exemple: quedar-se sense feina, sense atencions mèdiques, sense ajuts eficaços contra la misèria, sense garanties per l'educació dels infants, etc., etc. A Rússia hom no és lliure com a Rússia i a Anglaterra de criticar i atacar en públic i en privat als governaments ni el règim, hom no és lliure de votar pels enemics del comunisme, etc. Un canvi, per la massa, pel poble, és en el sentit material, molt més eficaç aquest concepte de llibertat perquè molt més és autoritari, imposa més beneficis que els altres no fanen i sense garanties que els altres no poden aspirar, robat tot en

l'ordre social. X Els enemics dels anglo-saxons veuen i amb força veu que en els països democràtics hem de la llibertat de pensar de pau, car els organismes d'ajut que hi ha són precisos, imperfectes, impurts i resultats incerts, immorals.

D'aquests dos conceptes de llibertat se'n trau una conclusió: que mentre l'un veu a satisfer les ànsies de llibertat d'una manera sentimental mentre el veritable àmbit de la llibertat de l'estat és el capital, l'altre tracta d'imposar una llibertat material sota el sacrifici de molts altres conceptes sentimentals de la llibertat. Ambdós, però, creuen que llur interpretació de la llibertat és la millor i en ambdós bàndols hi ha un cert obscuritat que s'encenen per aquests dos conceptes falsos de la veritable acceptació del mot llibertat. Mentrestant combaten per la llibertat dels pobles.

Donc els de l'èix també combaten per la llibertat, contra la tirania bolxevic, contra l'imperialisme anglo-saxó, el primer símptom de barbàrie, el regim d'opressió. Alemanya vol implantar el seu concepte de llibertat per beneficiar-se'n a favor del seu nombre de població, fins ha ja expropiat i format; el Japó vol alliberar la gran Àsia oriental dels anglo-saxons per explotar-la ell, i així, segons llurs ambicions i intencions, cada nació de l'èix, pensa fer-se amb una forma per la veu a expenses dels altres i en nom de la Llibertat.

Mentrestant es van sacrificant violats en halo-
cours de la Llibertat i aquesta continua sense
requerir sobre la Terra. Però és que la Llibertat és
possible?

Jo vemi opinus categoricament que no,
almenys amb la perversitat de l'esperit humà
actual i la seva lenta evolució. Abans ho
veig molt fort pel futur no sols immediat
nió immediat, car entenc que sempre, mentre
la Terra ostigui habitada per l'home hi haurà
d'haver un fre a les passions diverses dels homes
que es potria anomenar llei, organització, soci-
etat, etc. I si un dia hom arriba a un grau
tala elevat de perfecció que l'estat, la collecti-
vitat, el sindicat, es fagi innecessari, caldrà
tantmateix veure noves per veig almenys
l'ètica, l'estètica i en general el sentit de la
Humanitat. De tots maneres, cal reconèixer dis-
contatament que aquest darrer estat de l'home
no arribarà mai, aquesta la seva creació és
massa imperfecta perquè la Terra, en els se-
gls del segle, pugui esdevenir el que hom au-
mentaria amb gust el Paradís Terrenal.

Dimenge, dia 8 de novembre.

Vers les nou ell anà al menjat vers
Serrisera tal com havien quedat el dimenge
últim amb en Ramon Carreres per tal de
dinar amb ell i els seus companys. Abans
de l'apat hem anat a prendre l'aperitiu
durant el qual hem parlat una bona
estona de vos interessants, en particular del

1473

de l'embargo que a l'Àfrica del Nord hem vist
operat els americans aquesta reentenció.
Després de dinar i prendre cafè hem anat
al cinema i en sortint, com que de se-
guit es fa fosc, anem a retornar vers casa.

El fet del dia és el desembre americà
a l'Àfrica del Nord Française, el llevaros per
los blancs a Oran i Argèlia en la seva ca-
pital. El desembre ha estat precedit de la co-
ta americana de conductes dient que per
impedir que coigim en revens de l'Àfrica,
necessari ocupar-los, presentent com a lla-
ngosament i altres blocs, retornar-los a França
quan la guerra s'acabi.

En París ha contestat amb els seus de
conductes també i ha dit que es defensarien.

Aquesta nova reentenció ha estat ac-
llida amb entusiasme per la població parisen-
ca, és a dir que els francesos veuen i esperen
als americans i anglesos com a liberadors.

Aquest desembre porta cohesió amb
l'ofensiva britànica d'Egipte i ambdues
visen l'expulsió definitiva de l'Àfrica de l'Àfrica.
Tenem com a mira.

Dilluns, dia 9 de novembre.

He rebut una instantània lletra de l'oncle
Josep de Lleida. Va anar a veure el mar per
a València i començà amb el corru de presó
la qual cosa feu que no el pogués veure.
En dir d'ell per uns moments que els de casa.

Dimarts, dia 10 de novembre.

El diari portava ja albir la tendència als amençaments de la plaga d'Alger. De la vista de les operacions nord-afegianes, hem aconseguit progressos albirats, però cap ocupació important.

Dimecres, dia 11 de novembre.

Continuem els greus esdeveniments de l'Àfrica del Nord i llurs repercussions, aquests són importants i de contingents encara no previstos.

En començo ja a sentir una de totes maneres, i és l'ensip que en aquestes circumstàncies em dona aquest diari, car com ja he dit, és a dir, és ja un fet, que els alemanys han decidit ocupar la zona no ocupada de França o el litoral i ciutats importants (No ho ve encara segur). Junt amb això i amb l'empipament que els alemanys demanen tenir, pot veurei què com de mal greu i no val dir que s'ha un refugiats i havent-n'hi molts per aï, a la millor començo a suspalar-los. Per altra part, segurament que ara o a cobrava la poca consciència que encara té missa Vichy i ordenaven la requisita de tot els habitants com ferer a Bèlgica, i en aquest cas aquest diari pot començar un gran fevill i junt amb ell el seu autor.

Requisita, vigilància, transport a grups de

treball, fortificació, etc. No es pot dir res més concret. A la millor no passa res, ocupen el que els hi sembla i ens deixen tranquils. Però, no sé per què em sembla que la situació de França en relació amb Alemanya, s'ha agreujat considerablement i la "relève", zona lliure, voluntariat pel treball (vic) i les certes consideracions que encara li tenien, s'han acabat.

En una paraula, que podria ésser que se m'ou em veig, obligat a tractar de posar en lloc segun aquest diari i de consegüent a deixar d'escriure-li. La dificultat està en trobar un lloc segun i mi el tinc ni el veig. M'ho valdria pensar bé escrit i venir veure.

Segons sembla l'almirall Doulon s'ha passat als anglesos americans o ha fet trasca passiva, car hem dit que està a Alger. En tot cas, el que deixa veure la premsa d'aquí és que allà baix no s'exciten bé les ordres de Kéley, car en Pétain ha posat el comandament de totes les forces militars, carrec que tenia l'almirall Doulon i ha telegrafiat a aquest: "a tots els caps militars de l'Àfrica del Nord, aquest teleograma: "Je maintiens mon ordre de se défendre contre l'agresseur. Je maintiens mon ordre. - Philippe Pétain". No vol dir això una desobediència o almenys una negligència?

Espanya i Portugal es consulten intesa-

ment i com graven la possibilitat d'una entre-
vista Franco-Salazar. Els esdeveniments de l'A-
frica del Nord fan posar en guàrdia aquests es-
tats. És que aquests esdeveniments en poden
portar d'altres ràpidament. Comença ja a
ésser l'hora que s'avanci tasca en aquesta
guerra. Femem en aquesta vegada el angle-
americans foran qualsem que els hombrí.

Demà 11 de novembre, és l'aniversari de
l'Armistici. Aquest any hem ha prohibit tota
manifestació.

Dijous, dia 12 de novembre.

El diari d'avui porta que amb data
d'ahir els alemanys travesaven la zona lliure
per anar a ocupar posicions de defensa a la
costa mediterrània. Per altra part, el prefecte
de la regió de Foulons, anuncia que en la
corrida regió ambavien d'ir foras ale-
manys. En una paraula, que ocuparan
tota la zona o el que els hi plagi.

L'Hitler envia amb aital sentiu, un
missatge als francesos, en un tonus dolç
i veient la feblesa de l'exèrcit francès, - diu
que sap que Coréga serà atacada - es suc-
deix a ocupar l'ementat. A canvi d'això
diu que no li ha impediment en que el
govern de Vichy vegi a governar França
com fins ara ha fet, a Versalles, la qual
cosa seria demanant ses del 1940. Un resum
que de fet passa a ésser tot ocupat.

1477

Com que això es contaria a les clàusules de l'Armistici franco-alemany, en Pétain ha protestat solennement en nom de les clàusules del dit Armistici.

En l'èpica del Nord hi ha, oficialment, la cessació d'armes de Casablanca, i a Egipte continua l'ofensiva britànica.

Fins ara no hi ha encara de les operacions d'augmenta ocupació. Hi ha, naturalment, suspensions de tràfic ferroviari i alguns ordres propis del cas.

Dissabtes, dia 13 de setembre, novembre.

Vol nostre diari porta a més la lleta que l'Hitler envia a en Pétain on li denuncia la decisió d'ocupar la costa mediterrània.

Un poc més o menys com en el missatge del qual parlava abans i significa que un dels principals motius d'aquesta decisió, és l'actitud del general Girard, el qual havia estat presoner a Alençon i, però, o estant marxant, obtingué una certa llibertat que aprofità per evadir-se; un cop a l'aire ven que prometé fidelitat a Vichy i ara s'ha passat als anglesos.

En retorn, tracta molt respectuosament al Mariscal i l'ocasiona amb l'esperança que un dia els soldats francesos defensaran colze a colze, França o l'oceà ni com a provar l'atropellament als anglesos i també la civilització i els drets europeus així que caldrà de seguir violentament i venjar-se en té necessitat i ho fa moment.

La matèria francesa porta la fi del carubut a Oran i a Rabat. Total que del Marroc d'Algèria ja no deu quedar virtualment res.

Ara dona molts altres nous per la ràdio, que no escolto, però només sento les oficials de la francesa.

El que és curiós és el cas d'en Darlan del qual no se'n parla gens oficialment. Li és veritat que s'ha passat als anglesos o és un còmic o un hipòcrita o potser un gran agent d'ells camuflat. Estudiem-ne les causes del per què li donem aquests qualificatius.

Per ésser un agent dels anglo-saxons el trobo massa elevat, car no cal oblidar que ha estat vice-president del govern amb una sèrie de centres més: interior, guerra, exterior, informació, etc. En una paraula, en els temps de la postergació d'en Laval, ell era l'amo de França. No oblidis tampoc que ha estat durant els últims temps de la República, cap de la màquina de guerra francesa. Ara era cap de totes les forces de terra, mar i aire i tenia tota la confiança d'en Pétain, confirmada encara per telegrama d'aquest el dia abans de la seva substitució.

Pot ésser un hipòcrita molt fi que ha fingit sempre certes virtuts que no tenia o pot ésser també un còmic de categoria que, veient l'èxit i els seus perduts, decideix fer mèrits amb els futurs guanyadors, passant-se amb ells i emportant-se amb el seu

prestigi d'altres caps i opinions franceses.

Signifiquem quins signifiquen les veus veritables intencions i idees i malgrat no ferme d'elles una opinió definitiva, la provisional que en tinc és ja força desfavorable per ell.

La batalla d'Egipte tingué a ésser de Cinisica. Els alemanys i italians corren i els anglesos barrena.

A l'est sembla que la cosa va bé encara que no sigui gran cosa la joiosa. Donc fi, que regredixi així partit i així veurem cosa nova important.

Amb el meu sistema de revolucions fer les coses a mitges, a vegades preuc decisions radicals ben xic menys radicals. Per exemple la dels llibres a França:

En els primers temps de França i de la Compagnia de Foch, havia arribat a reunir alguns llibres no gaire bons, però els valia; la majoria eren italians. De resultes de la fepida de Clujé, sin veig sense obligat a abandonar-los i potes per creure que l'exili no seria tan llarg, veig decidir no col·leccionar-ne més. De tots moments, d'altres vegades se m'ha presentat la idea de comprar llibres bons malgrat el preu temps que tencia, sin em trobava interessat i desorientat sobre la classe de llibres que podia comprar. A la fi he decidit de no prendre més el temps llegint llibres bons, o menys interessants quan hi ha una cosa que me interessa més que tot: la filo-

sòfia. En conseqüència, començo ja a llegir el
 Discurs del Mètode, de Descartes i he encunyat
 altres llibres de filosofia. Fins tant de llegir tant
 com fins a filosofia i al que consideri de
 interès de literatura i antropologia. Després,
 com de costum, expereuen a veure venir.

Acaba d'arribar l'Élisabeth de Bèrges i
 no m'ha portat cap llibre dels que li deia
 encunyat, llevat de una "Grammaire
 Catalane" d'en Pompeu Fabra. Va poder en
 passarà com amb el quadern del diari
 que quan el volia compondre ho ja no m'hi
 havia, car recasçant el paper els llibres
 se'n ressentien.

El nostre Pompeu Fabra ha escollit
 encara en l'exili aportar un fruit més
 de la seva laboriosa carrera en enaltir la
 nostra llengua al publicar en francès una
 gramàtica catalana. L'he comprada per
 rendir homenatge doble a la regada, a ell
 i a ella.

Dimanche, dia 15 de novembre.

M'he llevat de bona hora com cada dia.
 Com que a causa de no haver-li marcat
 l'hora en el meu d'avor a dormir d'hora,
 fa que quan he dormit pot o sent bones ja
 en tinc feina i al llit m'hi faig.

Després d'haver-me rentat i fet alguns
 treballats, em dispo a escriure.

De que parlaré? Fine un tema pre-

rist des se fa uny dia: el de les noves relacions amb els animals irracionals. Abordem-lo a veure com n'heu sortit.

En principi proclamem la superioritat incontestable de l'home sobre tots els altres éssers animals de la Terra. L'home té uns deus i una intel·ligència progressiva; els altres animals tenen uns deus i una intel·ligència limitada.

Prenem per exemple entre tantíssims d'altres exemples de intel·ligència limitada, el cas de les abelles. Són uns animals d'una laboriositat manifesta i d'una intel·ligència remarkable al construir amb tant detall, elegància i utilitat, llur vivenda. A simple vista sembla ~~admirable~~ impossible que estigui fet per animals irracionals; no obstant, ho és i des de vegles que les abelles continuen treballen i viuen així. Tenen un do natural i una intel·ligència limitada i ^{mai} ells hi ha aconseguit fer-los millor o pitjor, renovar-los ni modificar-los. Foren creats així i seran sempre iguals.

Com les abelles són tots els altres animals, uns més dotats que uns altres, però tots limitats. L'estudi i l'observació per l'home d'aquesta intel·ligència limitada de tots els altres animals, ha fet que, essent el més dotat ~~o~~ en terme natural, d'atac o defensa: força, vista, oïda, urpes, dents, velocitat, etc., els hagi dominat quasi totalment a tots. L'home, amb la seva intel·ligència progressiva, ha anat trobant el mitjà de dominar a tots els

animals, des del més gros fins al més petit, des de l'insensíbil fins al verinos. També existia una espècie que encara no ha pogut dominar completament, o millor dit dues contra les quals lluita encara i lluitarà: Aquests dues són els microbis i la terrible força de les passions que ell posita en si mateix.

L'home, excepte les lleis naturals que no pot eludir en el fons, (menjar, beure, mar, dormir, evasuar, etc.) encara les ha modificades en la forma, no fa més res igual de les mateixes coses que feia fa per exemple, mil anys. Mil anys enrera tenia una forma d'expressió parlada i escrita molt inferior a l'actual; una idea de la vida, el món, la societat, l'univers, etc., etc., molt diferent de l'actual; una manera de lluitar per la vida i pels seus terribles epaismes totalment distinta de la d'ara; i, en fi, una forma de vestir-se i protegir-se contra les inclemències de la natura absolutament deslligada de la present. La seva intel·ligència progressiva l'ha fet evolucionar, renovar, renovar, renovar, modificar, etc., i ha adaptat tots els beneficis d'aquelles coses al seu millorament, primer sempre al propi, després a l'immediat - família, poble - després al mediat - rasa, humanitat -

Aquesta superioritat tan manifesta de l'home sobre els altres éssers animals, l'ha convertit en terriblement despota i orgullós i ha enderregut per alguns altres espècies animals, un

tira i un exterminador implacable sense
 llei, ordre ni justícia. Ha eliminat a qui
 bé li ha plogut sense respectar quasi mai
 res i mares, servint als seus propis interessos;
 ha intensificat la reproducció dels que li serveixen
 per alimentar-se sense respectar res temps,
 sinó creant l'animal-article el qual no té
 dret a res més que a allò que serveixi el in-
 teressa de l'home. Per exemple, el mussle o fa-
 mella escollits per la reproducció no fan altra
 funció quan; que això; en servei tot els
 altres, milers de creants d'aquesta reproducció
 en sèrie, van a servir l'home en el treball
 útil o en l'alimentació (cavalls, mules, ases,
 bou, camells, colons, corders, porcs, etc., etc.). Els
 que li serveixen pel treball no tenen altre dret
 que menjar, beure i treballar; els que li serveixen
 per l'alimentació aquireixen el trist destí d'en-
 greixar per a morir. I no content d'això ha
 creat una altra espècie nova violant una
 llei natural, la qual no té dret ni a repro-
 ducir-se: el mato i la mula.

No sé encara fins a quin punt l'ho-
 me, en veritable llei natural, té dret a men-
 jiar animals per la seva alimentació. Es
 mana qüestions que voldria estudiar a fons; no
 obstant, tinc la pretensió que no hi té cap dret,
 que si ho fa és violant la llei i a conseqüència
 encara d'aquesta intel·lipència progressiva.

Hi ha un home que cert temps que jo,
 creient que no tenia dret a alimentar-me d'al-

tres éssos animals, nois decidir mantenir-ne
 de productes naturals d'animals i plantes, és
 a dir tota classe de productes del regne vegetal i tot
 allò de l'animal que per a obtenir-los no cal-
 que sacrificar-lo: llet, mantega, formatge i ous.
 Dijo comé quan jo tenia de quinze a setze anys
 i vaig haver de deixar-ho perquè la meua mare
 se'n causà de fer-ne menjar a part quan ja
 en feia prou per tota la família. Val a dir, en
 honor de la veritat, que quan la meua mare
 se'n causà, jo no vaig oposar massa resistència, pot-
 ser perquè no estava gaire convençut de la meua
 raó i també perquè arrossegava les reticències
 dels plaers gastronòmics a base de carn.

Ara que, malgrat no tenir la dautadura
 de carnívor, fins a quin punt podem tam-
 bé sacrificar els vegetals? Perquè, dir, si violen
 una llei natural sacrificant animals, potser
 també en violen una altra sacrificant vegetals,
 puixque per servir-nos en com aliment els hi
 treiem la vida, els nutrem. Ara, per exemple,
 he anat a l'hort a cercar tres cols i he es-
 collit les tres més maques a les quals he tret la
 vida puixque m'he hagut de servir les magres
 arribat a florir, granar i a donar la vida
 a d'altres cols. Hauríem d'ans de servir-nos, en
 bona llei natural, del fruit evocés dels vegetals
 i animals sense atemptar a l'individa?
 Potser aquest sistema seria el més bo i natural,
 encara que podria dir que menjant ous,
 bevint llet, menjant mantega, etc., privem la

vidu aquests embrions que estaven cridats a donar-la a nous éssers organitzats. Llavors, doncs, on resideix la veritable base natural de la nostra alimentació? Hi ha qui afirma que la carn sempre, sigui quina sigui, perjudica més o menys l'organisme humà; en canvi, tota la ciència moderna l'admet, una més que una altra, com a bona per l'alimentació que l'home. Si en el regne vegetal hi ha exquisits plaers gastronòmics, en l'animal n'hi ha més i subdós junts fan sovint uns plats molt sucrosos.

Comptant que la base natural de la nostra alimentació no estigui ben definida, n'hi ha una més natural, hauria d'ésser la de servir-nos de tots els fruits del regne vegetal i animal sense atemptar a llur vida quan aquesta ja s'hagi manifestat. Un ou, la llet, les escorregotes, el raïm, les peres, etc., es poden menjar sense portar atenció directa a l'animal o planta que ho ha produït. Si veritablement destaquem l'embrió de futures vides no sacrificarem res que visqui i a més a més, la natura ha provist abundantment de capacitat reproductiva d'aquest gènere d'animals i plantes.

Ara bé; hi ha una mena d'alimentació vegetal que dins d'aquest sistema és igualment contrària a la llei natural perquè també mata, mata el vegetal que com a tal ésser organitzat que és, veix, veix, sofreix, viu i mor. És el cas de la col de la qual parlava fa un mo-

ment; per alimentar-uns les hi ha tot la vida, és el cas de l'opívac, de l'ousíam, de la bleada, de la pastanaga, etc. En canvi, per menjar fanyàquets, albergínia, pebrots, melons, patates, alls, cebes, i tants d'altres, no tenim necessitat de sacrificar l'ésser productor per servir-nos del seu producte. Podem menjar fanyàquets, pebrots, melons, carabasses, etc, sense necessitat de matar la planta, car es téna el curiós cas que d'aquests vegetals precisament les llavors no són comestibles. I ni menjem patates, alls i cebes quan aquests fruits ja estan ben madurs, tampoc matem res perquè llur llei natural de reproducció és la llavor.

En resum, doncs, vindríem a la conclusió que, d'acord amb la llei natural, l'home hauria d'emprar per alimentar-se, tot allò producte d'animals regnes que no porten la impressió de la vida a cap ésser organitzat. Per l'animal la cosa és clara: llet i derivats, ous i derivats. En quant al vegetal, veiem tantmateix, que la natura ha fet que, generalment hem pogut alimentar-se sense portar perjudici a la llavor reproductiva o en tot cas, a menjar aquells quan la planta ha complert totalment la seva missió sobre la terra, és a dir, sense matar-la. Només hi veig, pel moment, una excepció a aquest sistema: la dels vegetals que cal sacrificar-los, com la col per exemple, per a menjar-les. Ara bé; així hi ha dues respostes: 1ª La col pot desfullar-se i menjar-se sense arrancar la planta, l'opívac també, la bleada també, etc., i 2ª Si en algun d'aquests

no es pot fer, és que és veritablement indispensable per l'alimentació de l'home?

Hem, sí, doncs, com sense pensar-me'n compte, torno a la meua idea dels setge anys i estableixo un nou sistema d'alimentació humana, potser el veritable, l'únic, car crec que és l'únic que respectaria la vida de tot ésser vivent de qualsevol origen, i es podria fer cru, cuit, fermentat, com fos, perquè no atemptaria contra ningú mentre fos de bones condicions nutritives per l'ésser humà.

D'entre els sistemes d'alimentació actuals no crec que en tu l'únic cap que sigui veritablement bo; en conec tres i tots ells són extrems d'un bloc o altre. 1er el general o vegetalo-animal; 2^{on} el vegetarià i 3er el fructurista.

El primer és el mundialment extès i visa més a satisfer els plaers gastronòmics que crec a complir una necessitat fisiològica. El segon el practiquen uns quants homes de bona fe que en aquest aspecte han sentit trancar, però no han vist ploure; i el tercer és el cas d'uns quants dignem-ne un xic Ferrats. L'extrema degeneració del primer i els extrabots dels altres dos fa que cap sigui, naturalment parlant, adaptable com a veritable.

El tema que volia desenvolupar avui ^{era} el de les noves relacions amb els animals irracionals, però veig que m'he extès en doble sentit, descobrint-me a mi mateix coses noves i ara t'hiauria de titular "Les noves relacions

sunt els regnes animal i vegetal." Si no hoagués profunditzat i descobert aquest nou sistema purament natural, hauria emprat uns altres camins en el que fa referència al sacrifici d'animals per la nostra alimentació i falta d'un sistema millor ho hagués admes segurament, però com un pas més de la nostra intel·ligència progressiva la qual s'havia donat compte que tant el regne vegetal com l'animal proporcionaven alimentació i plaers gastronòmics a l'home. Però ara ja no opino així, sinó que considero que és una progressió degeneradora de l'esperit humà.

El nou sistema ja està creat, ara que de moment, ni jo mateix l'adapto; en principi perquè hi haig de pensar molt més i considerar-lo llargament, i en segon lloc perquè important que l'adapto, no sé encara ni donades les actuals condicions de restriccions alimentàries, el podria implantar. En una paraula: hi haig de pensar molt més.

Comencem doncs a les noves relacions amb els altres éssers organitzats, animals i plantes.

El fet de no volguer sacrificar ni un peix per la nova alimentació, no vol dir que haig de deixar viure a tot bibe vivent que després m'atacaria a mi o a l'home en general. Sobre la Terra, nota, en la seva atmosfera i dins dels éssers organitzats hi ha tota una sèrie d'éssers enemics de l'home; a alguns enemics col·laborables i si convé exterminar-los. Admeto, admetent la supremacia indiscu-

tible de l'home, que tot ésser organitzat pot estar al servei de l'home; però, en quant als irracionals, se'ns violen les lleis de la natura com es fa avui. Donc el que fa referència als salvatges, allunyar-los de les nostres zones de recerca i si calgués exterminiar-los. Sobre els insectes i paràsits així com els petits animals domèstics o ferals, eliminar aquells que ataquen directament un interès de l'home. P.

Per exemple en els pobles i masies de la Catalunya forana molt mal, doncs guerra implacable contra ells. Les mosques que novés venen que per portar perjudici a l'home, guerra contra elles; paràsits i altres insectes que ataquen les nostres plantacions, el nostre menjar, vestir i adorne el cos, guerra oberta contra ells. I finalment guerra sorda, inextinguible contra el microbi, el veritable gran enemic inventat.

Això pel regne animal. La lluita contra l'enemic vegetal és simple: lluita contra tot aquell que ataquen els nostres interessos, quix que els vegetals mai ataquen directament a l'home.

Menjar això no es generalitzar - el més requer és que ~~no~~ generalitzar mai - jo combatré particularment nota aquest sistema, tot ésser organitzat que ataquen directament les meves persones, els meus interessos o les persones, o interessos que jo jutgi oportuna de defensar.

Dimenge, Dilluns, dia 16 de novembre
 Mentre acabava d'escriure el resum
 d'altres, estava content del meu treball; però
 immediatament quasi després d'haver acabat,
 vaig començar a dubtar del meu content
 i efectivament vaig ofuscar-me en els
 meus dubtes. Avui he continuat pensant
 i veig que el comentari és incomplet i que
 en ^{el} profunditzar més la qüestió i conside-
 rar-ne bé el fons i la necessitat, sobretot
 d'aquest nou sistema d'alimentació que jo
 anomeno. Ho veig, naturalment, amb moltes
 dificultats produïdes de la nova manera de
 preparació tècnica; totes en aquestes difi-
 cultats principals i en aquestes no menys
 importants: val la pena prendre en consi-
 deració un juramentisme tan exagerat en
 el que respecta a l'home, quan es men-
 gen entre elles les besties sense compassió?

És el propòsit de tornar a emprendre
 aquest tema i si convé d'amplificar-lo de-
 fent-lo de moment tal com està.

Quan he arribat de fer tot aquest mep-
 dia, m'he trobat amb dues noves aportacions: la
 primera d'en Simonet, anunciant-me la
 propera arribada de les patates, i la segona de
 l'estació dient-me que ja han arribat. En con-
 seqüència, aquesta tarda m'he treballat i amb
 l'oull i un carro⁽¹⁾ heu anades a menar-les.

(1) ... i un carro.

Dimarts, dia 17 de novembre.

Ahí, a l'anar a cercar les patates, vau passar per Serrisau on ja hi ha un establiment de 150 alemanys. Aquí no hem rebut forçosa i no sé gran cosa.

L'ocupació de la costa mediterrània pels alemanys ja està completada. Hem no sap res sobre els efectius sinjants; es diu que l'ocupació tècnica serà d'un quinquanta quilòmetres de profunditat. Hem començat a parlar ja de les primeres ocupacions d'aquesta ocupació: la del març, la qual potser es faran sentir aviat.

A l'Àfrica del Nord (Marroc i Àrquia) no hi ha res; tot s'ha acabat. A Finlàndia segurament començava aviat i a Líbia continua la desbandada italo-alemanya. És tot el que queda.

Es confirma que en Doreau no ha obert a en Pétain i aquest últim ha constatat en un concili telegràfic. No sé encara els veritables motius del gest d'en Doreau. Per la seva part, el Mariscal cada dia està més rotant la influència dels germànics, amb molta emissió en Laval a Munic amb el Hitler quan es començà l'atac de l'Àfrica del Nord, era la teoria un telegràfic a l'exèrcit d'Àfrica (deu ésser el que porta a Finlàndia) ordenant que no s'hostilitzarien les forces de l'Exil.

Aquí s'han acabat els vots per plantar vinya. Demà comencem a podar. El treball

que avui hem acabat és el que m'agrada més
poc de tots els de la viuya i el que comença de
mar és el que m'agrada més. Fortuatsament, això
de fer notis, a la fi, ja no em semblava tan
dolent ni pesat com abans; està ben vist que
tot és una qüestió de costum.

Dimercs, dia 18 de novembre.

En el diari d'ahir s'obté avui la ha dels
ordres de l'almirall Durlan, no s'ull dir del ma-
riscal Pétain, una adreçada a aquest i una
altra al general Fivard, el qual és comandant
de l'exercit d'Àfrica pel compte dels Aliats. Des-
dus altres missatges estan adreçades públi-
cament. Al primer el destitueix de tota funció
pública i de tot comandament militar en
forma enèrgica, clara i contundent. Al se-
gon li s'ha treïda perquè ha mancat a la
seua paraula d'honor i li prohibeix d'uso-
rar el seu nom; finalment exorta els caps
i oficials a refusar l'obediència.

Segons diuen els que escolten la ràdio,
els cirple-americans estan contents de la cons-
tant actitud d'en Fivard; en canvi la "pirata"
d'en Durlan, malgrat la importància no la
reben amb entusiasme perquè es ven en
la seva actitud un vulgar arrivista. Sem-
bla que es combina el qualificatiu de cí-
nic que li veig anticipar.

L'esmentat diari d'ahir porta com a
nova important notícia, l'embarc dels bri-
tànics de l'esquadra francesa d'Alexandria.

Aquesta esquadra estava encorçada en el port egipci des de l'existència franco-alemanya. Els britànics no havien mai decidit a embolgar-la, però ara, veient la descomposició francesa, ho han fet.

Hem dit que a França les forces de l'air i segurament l'exèrcit francès d'ellí, han pres contacte ja amb els anglo-alemanys.

He rebut una lletra dels de casa en la qual, malgrat les anees atencions demanades sobre el veritable fons de la seva consulta, senten una mica reticències.

Dijous, dia 19 de novembre.

Unes importants noves accions s'han produït:

A l'impremta en França ha ordenat la mobilització parcial, i segons la ràdio hem presenciat que han cridat les lleves del 1928 al 1935.

Tallem ja que fins ara hi havia rotat les armades les lleves del 1937 al 1942. Del 1937-39-39 hi havia alemanys els de la zona que fan republicana han rebut, que amb hi ha a l'exèrcit espanyol quinze lleves.

Hem dit el motiu de claudicació? que fa uns dies anunciaven amb la supressió del camp de concentració i la incruentació a l'exèrcit dels joves que hi havia compromesos en lleves.

Aquest cop hem seria encara una

nova d'Espagna que sembla serà una bola,
 car veure que l'entusiasme ha anat a es-
 coltar la vida i no han dit res: Han feia
 córrer que els angles. americans haurien
 desembarcat a Barcelona o a Ferragana.

El diari porta un document del go-
 vern americà on hi posa la seva posició
 sobre els fet militars i repercussions polítiques
 immediates de l'Àfrica del Nord. Està
 força bé. El més important és que mal-
 grat haver acceptat el tripartit de
 l'almirall Decker d'una manera mo-
 mentània, diu que han no oblidarà que
 la història d'aquest segle d'aquests dos anys
 darrers.

Dimecres, dia 20 de novembre.

He acabat de llegir la novel·la d'en
 Tolstoi, "Resurrection", voluminosa obra pro-
 duïda després d'opacada la seva evolució es-
 peritual.

A estones es fa un xic pesada per la
 quantitat de personatges que hi fa el filon. Un
 general, però, és una obra magnífica en el
 fons encara que l'objectiu hauria d'expressar
 fons verti sense definir. Sembla que el seu
 objectiu d'escriptor profund legi esset es de
 volguer representacionar la societat nostra de
 les darreries del segle passat i provar de re-
 llen la seva atrocitat, injusticia, explota-
 cions iugues, corrupcio administrativa, etc.

Aguent Amadama en la boca d'au Tolstoi,
d'un conte, té molt merit; per això s'expli-
ca la influencia considerable de la seva obra.

Alto de les lleis d'empunya sembla que
no és veritat. Veig volguer fins que del que
en deien els altres i crec que és fals. He ha una
bilizació formal, sí, però no sabem positiva-
ment res més. No tinc costum d'anotar res
que no hagi jo vist o llegit; preferiria
no anotar-ho abans que pugui ésser fals.
Una vegada que després de per això a vegades
molt, decideixo anotar-ho, a la fi l'erro.

El més important d'aquí és que en Pa-
Tain ha conferit a en Laval, els plens poders
amb ell, el cap del govern i cregeix en un
absolut perque n'altre alto de l'heretatge pro-
visional. Definitif, pot promulgar tota classe de
lleis i decretos llevat dels Actes Constitucionals.

Per fer possible legalment un tal nomena-
ment, s'ha hagut de rectificar per impressa ve-
gada l'acte constitucional n.º 4.

Just amb això hi ha hagut un acompanya-
ment ministerial. Breu que dos s'han retirat
i només se n'ha nomenat un de nou. L'altre
és una altra fusió.

A les illes Salomon hi ha hagut ja tres bata-
lles navals amb serioses pèrdues per ambdues
bandes i sense haver conseguit encara cap
d'ambdues bandes, darreres completament
l'antípela.

Dissabte, dia 21 de novembre.

He rebut una lletre de la Maria-Pereta en
 en comunica una dolerosa nova: la seva
 repentina de la seva mare, ocorreguda el dia
 12 de l'actual. sento sincerament aquesta pèrdua
 perquè era una bona dona, simpàtica i a
 qui em estimava força. La marena repoda
 que la veig veure a Montauban a casa seva
 mateix, em veig molt afectuosament, abra-
 çant-me cordialment.

Que descansis en pau!

La premsa porta avui que el Congrés
 americà han decretat la mobilització general a
 l'Àfrica del Nord recentment ocupada.

Aquesta nova no em fa gran goig en
 una que ignora el fons de la qüestió. Es pot
 ser una nova prova del seu sistema de per-
 lleutar el altre, enlloc d'ells? Mobilització ge-
 neral dels nord-africans quan qui ocupen
 són americans i no l'han, podríem dir, res-
 litada?

A veïda que me allunyant-se la nova
 entada entre experts familiars, es van veient
 entre nosaltres, ells i jo, coses que abans resta-
 ven ignorades. La competició de sentiments ha
 estat tan completa que jo, des de poc després del
 meu retorn ací, no fa un any, em veig
 dedicar totalment a la causa fent causa com-
 una de les seves penes i joies. I amb un interès
 poderós que gran que hi ha per mi mateix, veig
 ocupar-me de les coses de casa intencionalment. Aquesta

demissió nova ha estat la causa, que permetent
 jo en el m' d'ells, hegi vist coses que el meu tem-
 perament i resistència d'organització no pot admet-
 re. Al començament vense donar-li massa
 importància a una rebuocant les faltes sense
 dir res; després, vista la insistència d'aquests, veng
 començar a recular-les als seus principals autors,
 l'Elisabeth i l'Albert, veient que es verificarien i
 en efecte ho semblà, mes si alguns la rectifica-
 ram d'isoren veng clarament les moltes faltes
 que jo no admestia, a la fi, alguns, tan insis-
 tant que veng decidir recular-les amb vilin-
 ble to de repte per vengre n' sigui obtingut resultat.
 I tampoc; llavors veng usar de la persuasió, del
 repte, de l'empujament, de la sanció inclús per
 vengre en conseqüència treballar-los un dia, sense
 conseqüir un resultat positiu. A la fi el que
 hem conseqüit és vengre que a un, disputer me,
 canviar-me, car ja m'està feta de fer observacions.
 Sembla que la cosa per uní hauria d'ésser clara:
 de sentenciar en d'ells i d'aquests petites coses i tran-
 quil·lament vengre vivint; però hem veí el que
 no pum fer. M'ho veng apoderar amb massa inte-
 res i ~~amb~~ amb els autors rebuocant per que pugui fer això;
 quan hi ha massa cosa real feta ho sento i m'
 veig que i l'alguns propert evitar i no s'ha fet, ho
 sento amb enveja, i com que hi ha tantes coses
 que s'han fent realment propert se fer millor,
 fa que em sentin veient vengre sent-ve me mol-
 tes coses.

Ja veí que jo veí molt exigent en tots els ordres,

una veu que és una exigència benèfica. Tant vaig
 que hi ha tan de bonde en alguns casos - i conste que
 no són dels més desordenats - amb poca de mal humor.
 Aquesta cosa on ara habitem és un casal i no hi
 creix res, però de la manera que hi viuen sembla
 ja la Senca; tot són recans, mal soporitzats i bruts;
 quan cerques una cosa, malgrat la meua repetida
 intermissió, no la trobes mai al seu lloc; ni algú
 en deixa una en un altre, és capaç de passar-s'hi
 una eternitat i després, naturalment, compe
 no està al seu lloc, quan és l'hora de servir-se'n
 no es troba. Felicitament, el menjar es fa en bones con-
 dicions de higiènia; la vola es venuta molcament
 i es plasma pitjor, (no veu que en còmpquen gaire
 ni de l'un treball ni de l'altre) no obstant, cada
 retinansa la tens neta i això m'agrada molt.

Evidentment que el que en steu més d'a-
 queta casa és la riera estana que els hi tenc
 i en feren; això precisament m'ha fet astimular
 i veure els defectes que té. Sobretot l'Elisabeth i l'Al-
 bert hi ha moments que m'ocorren la paciència
 amb la veu terrible incanstantia en fer les coses
 bé. Tenc a dir el honor de veure i com
 que a mi a mi encara ho interpreten incanstant-
 ment fa que calli, però que en sentefiqui i
 que en sentefiqui. Aquesta tarda sentefiqui m'ha
 fet empipar ambdós, l'Albert per no obeir a la
 veu meua dolça veu; l'Elisabeth perquè sabia
 que plorava d'anar a Olipman a cuina corrents i
 quan hi arribat encara no hi havia res pre-
 parat; al moment de llegir el resultat de comprar a

la bicicleta no trobava la corda; després, a l'hora
d'inflar les rodes, pretencia volguer-ho fer amb un
pitons trencat. També faig que muntar a la nova
bicicleta després de molt temps que no ho havia
fet, i en adono que falta de grasse i de metxa,
grinyola de tot arreu, així després, de que heu eul,
d'un eul, que em prometia engrassar-la. Fa no
sé el temps que té uns quants parells d'en-
grasament, creues per ventar, a l'entorn de la
porta quan a mi m'agrada tant poc que l'esti-
grin i cada dia quan arribo del treball m'eu
finc tindre les sabates perquè les mandibles d'suar
per cosa esperen pacientment que les ventin. En
fi, si volgués muntar totes les coses que tant l'heu
com l'altre fan realment i que m'esperen,
quan este separ que encicima tota la nit,
però no és la meua intenció, només he sin-
tat així perquè he vingut a tants anys i el fet
de la bici m'ha fet pensar de qual beure. A
quants empipaments tan petits em cause i em
fan caure d'estar en aquesta cosa; necessi-
to sense tranquil·litat que no tinc. A vegades tam-
bé obliden fàcilment que jo, no crec que estigui
cridat a fer sempre de papà, i que tinc el deure
no abandonar més afe del que ja sóc. S'heu
la tristesa i la impotència em paralya...

Dimanche, dia 22 de novembre.

Aquesta és la primera tarda de dimanche
que passo a algun dels de que este soci. He heu-
sent per veure un partit de futbol el qual
no ha estat realment. Després, junt amb els refer-

quists, hem anat a casa d'un foliador, un obrer que treballa amb cavallets, i finalment, hem anat a sessa de passar la tarda al cafè. Una tarda mediocre.

Pel matí hem anat a poder al Parc.

Dijous, dia 24 de novembre.

Es concen rumors contradictoris sobre l'evolució a Espanya aconeguda dels esdeveniments de la guerra a la Mediterrània. No veiem encara cap fi que no tingui uns informes més sòlids. Per la resta res de nou. A més sense dir.

Dijous, dia 26 de novembre.

Hem ací el que pot més o menys sé del que ha passat a Espanya:

La Tolosa ha enviat de Consell. Hem dit que a Roma estan contents de la solució d'aquesta crisi. En el nou consell hi han entrat els ambaixadors que tenien a Roma i Berlín. Sembla doncs, que aquest canvi, malgrat que no se'ns veu més que el que se'ns veu, és menys notable del que els fantasistes d'aquí volien atribuir-li. No s'ha venut, com a quants esbojarrats bolistes veien, una aliança amb els anglo-saxons, sinó que segons el diari tipogràfic 'Arriba' es plangen contra Gran Bretanya per la propaganda que aquesta fa dins a la península.

Se'ns haurien fet córrer una aliança d'en Francesc amb els anglo-americanos. I el més curiós és que semblaven estar-ne contents. En canvi, a mi, quan m'ho digueren no

ho veig creure perquè lògicament no ho veia
 possible tan de pressa, i és que ho què, exacte,
 m'elles d'estar en moraltes contentes, em sem-
 bla que no hauríem d'estar aquests, però
 que era només una manesca així perquè
 les primeres víctimes irreparables d'aquesta guer-
 ra per ser moraltes, ens quedessin uns po-
 tuts encara del que hem estat i estem. A mi
 s'ha que no es realitzés aquesta autèntica autèntica
 en França i el, angle-estatge veia catàstrofica
 per moraltes. En França i el que el representa
 o hauria d'infantar o solidificar-se amb l'èxit.
 Si creia una altra sortida solidificació a ell
 més durament que no pas a en Darlan i
 continuava creient que els anglesos són els
 èlites continuadors dels seus avant-passats
 èlites.

Tan aviat l'ocupació alemanya de la
 costa mediterrània es fa sense incidents. En
 conseqüència, per ora, no albiró cap perill im-
 mediat per aquest país i per tant continue
 fent escriure normalment.

Les noves de la guerra de la guerra són
 bones: a la Llívia els anglesos s'encenen i
 es veritablement encara estan en aquesta regió
 no estan gens de lluny de Trípolitània. A l'Eu-
 ras els angle-americanos s'encenen també, i
 a Rússia els soviets hem iniciat una ofensiva
 seriosa de la qual no en farem detall.
 Tanmateix en aquest lloc l'ofensiva fòrtica
 ofensiva russa serà superior a la de l'any passat.

Esboço que aquesta esmena feemia de "esprit cois" és una de les més importants.

En matèria literària continuo llegint tant com puc i bé no tant com ~~era~~ caldria. Fine una sèrie de idees molt interessants i si tingués temps exerciria amb una inspiració que feia temps que no havia tingut. Com a matèria, tot llaurant se en ha ocorregut desenvolupar un tema sobre la constància de la idea pròpia i la inconstància que té la idea aliena en els espèrits. inclús quan hom reconeix la justícia o justesa d'aquesta idea; però si hi ha tan canvis de canvisa entre els desposseïts de tota idea pròpia. Però com que avari no puc desenvolupar-lo ho deixaré per una altra ocasió.

Dimecres, dia 27 de novembre.

Avui hi ha una nova oficial encara que interessa Espanya; es tracta de la rehabilitació parcial de la qual es parla dia encara. Segons el decret de lleurs el ministre ha disposat la rehabilitació de les lleus dels anys 1938, 39, 40 i 41 en tota la península. Així farà que presentin tots els soldats de l'antiga zona franquista com a tots rehabilitats, car els de la zona republicana encara hi són i per tant hi continuen. En total, doncs, seran cinc lleus les que hi haurà.

Dissabte, dia 28 de novembre.

Nous grans encaminament a França: L'Hitler transmet una extensa lleta a en Pétain on

fa la seva tan coneguda història del començament d'oposició guerra i la irresponsabilitat que ell hi té. Després parla encara de la no menys coneguda magnanimitat i després se'ns fan fins arribar a l'Administració, del desembarcament anglo-saxó i de la sèrie de generals i oficials francesos que estan més pels anglo-saxons que pels germànics; en vista d'això darrer i de que s'afirma saber que a Fobó (port militar mediterrani i únic que no s'ocupa) l'enguarda francesa no es defensarà contra un atac anglo-alemany, decideix ocupar l'important port de guerra i en vista de la inseguretat de l'exèrcit francès, ordena que es demobilitzi immediatament.

La dita demobilització es fa sense incidents; en canvi, a Fobó hi ha hagut alguns disturbis i els demobilitzats estaven ja en plena execució oberta que el cap del govern i el ministre de marina hagueren tingut temps de prendre contacte amb les autoritats locals franceses. Es veu que com a conseqüència, alguns vassalls han intentat i conseguit escapar-se, no gaire, encara, ni gaire grans, mentre que la majoria com que no han tingut temps de fugir la mateixa tribulació els ha enfonsat. Així de la majoria he dit el mateix comunicat oficial, del qual s'ha després que, malgrat la precaució francesa, vull dir demobilització d'oposició del port obert que el govern francès ho volia, per evitar que les unitats de guerra poguessin escapar-se, no

els hi ha servit de ves, puix que les tripulacions abans que entregar-se han preferit sacrificar els vaixelles i moltes de llurs vides.

Aquest és un exemple de temps frances que no és tot com se dice - i parlo pel que diu el diari - una armada forsa i honora una aqueta França decadent.

La derrocalització de l'exèrcit francès que no ha fet el rebombori de l'oper de Folo, és, en el fons, una transcendental que aquesta, car es tracta de desarmar completament un Estat i un poble a la manera pot arribar fins a procurar les mateixes oportunitats de caçar, passant per les zones de l'ordtre públic. Han en parla indies. Ven ven com es desenvolupava.

Dimanche, dia 29 de novembre.

Tot seguit després d'haver dinat he anat amb els Bigins per tal d'anar al Teatre Municipal, a veure una comèdia on hi treballa un Prach un dels més artistes i més simpàtics cómics francesos. Gràcies a ell la representació no ha estat mal car els altres no estaven a la seva alçada. El més pobre ha estat la presentació.

Malgrat que he portat una bona tarda, no penso tornar-hi per ara per la incòmoditat del viatge: fred amb la bicicleta, retorn en pleum nit, etc.

Dilluns, dia 30 de novembre.

De l'imperi colonial francès ja no en resta res. Abans d'ahir els anglesos guallistes desem-

basearem a la Península. Per altra part, el diari anuncia que l'Àfrica Occidental Francesa s'ha passat a la desobediència. Hom diu que aquest fet encara fa ja uns vuit dies; però fins ara Vichy no ho dona públic. Un cas curiós a notat: l'any sembra força que el governador general d'aquests territoris, en Boisson, fou el que llavors del primer atac contra Dakar menat pels anglo-gaullistes, era el defensor.

Dimarts, dia 1er de Desembre del 1942.

L'operació soviètica iniciada fa uns dies i que hom anomena la nova ofensiva d'hivern, sembla que és força seriosa. Fins ara, però, el diari que jo llegixo, únic per la nova informació, no ha pogut cap éxit ni fet de relleu. De vegades, sense anotar els aquests èxits o fets, quan són de l'obscuri, arriba un moviment que no podem anomenar els més i si no ho diuen clarament ho fem sense entre línies.

Quan varto a una ciutat com per exemple dimenge a Béziers, afortunats a comprar algun diari italià per no oblidar del tot el país que sé d'aquesta llengua. Heu veï una nova interessant que hi llegixo que no han pogut els diaris francesos: Luanto n'ignora! En Weigand, en Raymond i Mandel han estat presos pels alemanys i enviats a aquests països. El primer es veu que ja fa algun temps i els altres dos el 27 del propi mes. ca

Col recordar de qui es tracta per veure la im-
portància que té: en Weyand fou l'últim ge-
neralíssim francès; en Rougemont l'últim pre-
sident del Consell i en Marsel l'últim
ministre de l'interior de la primera Repú-
blica.

Dissabte, dia 5 de desembre.

De fets particulars menys i generals dels
altres no tinc res d'interessant per a tu.
Del que faria ni tingués temps i sentint
is escriure, escriure...!

Fota la setmana que llepeixo en els
meus llibres i encara encara veure guine
importància, perquè no puc fer altra cosa.
Aquest vespre que veucla que heu la refer-
na de l'home i que a la cuina no fa-
rà guine fard, potser podré començar
un comentari sobre el "Discurs del Mè-
tode de Descartes", el qual volia fer ja fa
dies. Donara que heu pres alguns notes sobre
aqueta obra, em manaria per fer un
comentari un xic bé, l'obra manaria la
qual he retornat al seu propietari.

Dimanche, dia, 6 de desembre.

Ara es el XXe aniversari de l'abolició.

Fa ja quatre anys que he felicitat aquesta
data i que cada any li faig un petit regal.
Et d'aquest any, però, no es cap objecte, sinó
que li he regalat cent francs de les anelles
econòmiques perquè se'ls imprimi a la llista d'ob-

talvis.

No sabia el que regalar-li perquè avui no
li ha res de pròctica per fer presents d'aques-
ta natura, i com que se sabia li ha donat
la mateixa quantitat amb igual fi, l'ú-
bit que jo podia fer igual.

Ara bé: Com reperixen les nostres relacions?
Fairebé igual que la última vegada que vaig
parlar d'ella, malgrat que li ha hagut una
modificació important la qual, però, no ha alterat
per ella mateixa, els nostres sentiments.

La tal modificació és que des de la meua
quatre o cinc dies ençà, que no portem junts
com abans i sobretot a Servian fíem. Ella s'ha
fet amiga a Filipina que són més o menys de
la seua mentalitat (la principal la encara de
la colla de dues d'un). Va sortir amb ella una
vegada i s'acompanyaren. A més a més, aquesta con-
tada li facilità la introducció dins els mitjans juve-
nils del poble (nois i noies) i li faltà perquè
es divertís. Ultra això, obtingué el primer dia les
preferències d'un jove elegant. Heu bé que
la contada li agrada i s'ha repetit, repetint-se dues
preferències de joves més.

Davant d'aquelles perspectives de confraternització
entre companys i companyes i de la nova in-
transigent posició de no fer-li saber absolutament
cap possibilitat d'un prometge amb ella; després d'ha-
ver vist com es desenvolupa i s'orientava el meu
caràcter, ha comprès clarament que no són dues
vidas paral·leles, que ho podem ésser tot menys

marit i fills, que jo pertanyo a un món i ella a un altre, etc. Una consciència ha desvirtuat vol-
quer mantenir amb mi les nostres relacions,
de intimitat relativa i en vista a la societat
— per la qual jo sóc el seu cos — veure, conèixer
i obtenir una futura nova vida n' troba al-
gú que li interessi.

I així, tal com ella sembla que vol, jo
segueixo. Heu arribat al que era gran inevi-
table que arribàrem; però en absència de
sentiments definites de la part del cor, aquets
no poden prendre altre caire que el de res-
tar tal com són mentre un fet nou no
obri nous pensaments. Sembla, doncs, que
enten d'acord i que no es manifesta per
ambdues parts, cap violència com s'obria-
va abans quan ella deixava traslluir clara-
ment el seu ennuvolament; així, aquest
saturat per aquets encos d'inevitable con-
ducta nova, sembla que s'ha transformat en
una eterna simplicitat com de bons cotins
o més, i com a consciència de les nostres pri-
mitives relacions, vida comuna, etc., etc. i per
què ella ho desitja així, verten en les nostres re-
lacions de relativa intimitat prou que ens
gost gran col·laborar completament i prescindir
dels polsers materials i espirituals que el caire
proporciona, ella continua de fet, essent verge.

Fins ara, però, ella continua sent sentida re-
atracta per cops jove dels que la rodegen; és
divertida, més no li interessan el cor. Jofaria voler

amb la colla d'ella on entra ella i la me-
 naira Renée, hi ha una colina d'esquerra
 que és bufaneta i simpàtica. Però tornem
 a topar amb el problema de la mentali-
 tat, de l'educació i veig que no hi ha opini-
 tats, que m'ocorria. De tant en tant, al-
 gúen cop, potser sí; però cada diumenge com
 a simple company, m'no hi ha cap res més,
 no ho podria suportar i tu fer-te l'home quel-
 com no m'atreu.

De conseripient, veuc sortir amb l'oli, amb
 la qual també he recollt agradoses converses, en
 tota actualment vol perquè de company de
 treball m'algunes no m'hi ha cap que
 em sigui interessant; em passa si fa o no fa
 com amb les dones. Ben tota vol (l'únic
 que té opiniats amb mi és en Carreres de
 Ferrer) i en canvi, voldria tenir algú
 que em fos opi - home o dona - prop de
 mi, però dubto que el trobi mentre faci
 l'actual vida. Per això ara, en lloc d'anar
 a Aligman a cercar l'oli i a passejar amb
 elles una estona, prefereixo que hi vagi l'Al-
 bert i jo continuem escrivint.

A part del que veu a veure hi ha una
 altra particularitat en ella que em sembla ésser
 dolenta vell escriure també: La del seu te-
 nament. En aquest aspecte ha heretat
 el parol caràcter del seu pare, en qüestions
 de mal humor, tot i havent estat ben
 contentament, i altres amb una facilitat que en tan

gran com son pare, i crida i gesticula d'una
manera que no m'agrada gens a mi. Això
i el seu joc ordre com soltava l'altre dia,
fa que hàgim tingut més d'un ~~numera-~~
ment els quals s'han quasi sempre allargat
més del que eslia per la meua severitat a
voltes, i pel seu orgull d'altres. Ella ha confessat
que jo he complert sempre les clausules de l'omis-
tat eterna que ens jurarem o millor dit,
prometèrem; en canvi, gran es tracta
d'ella dir que li impressiona la meua vigilà-
cia que es veu incapaç d'oblidar el cas al meu
demi s'ha desbat en d'aquests enumeraments
en el qual ella ha reconegut la seva exclusiva falta,
però no ha tingut el coratge de proclamar-la ^{la} ^{de} ^{seu} ^{prop}

Aquestes faltes, ~~que~~ alguna vegada li penso
s manifesten, en parlar, i ho acabo i en
far pensar que si com a mentalitat hàgüesim
pogut competir-nos, aquestes particularitats
en continuem reparant d'ella.

Una immensa estima m'hi reueix i
un temperament i una educació divergent
m'hi separa.

Dilluns, dia 7 de desembre.

Poca cosa de veure per anotar de fets
particulars. El treball com cada dia i no res
més. Moltes d'altres coses per escriure si tingués
Temps...

Dimarts, dia 8 de desembre.

Sembla que definitivament ha trobat el

meu camí en les lletres. Aquest és el de la filosofia primerament i el de la literatura filosòfica en segon lloc. Ara o millor dit des de fa temps, ja no queda res en mi d'aquelles primeres indecisions pràctiques dels setze anys, ni gran cosa per no dir res tampoc, d'aquell real encarniment esperant de novel·lista. Falta de preparació i orientació professional pedagògica, medava entre dues sigles sense saber el que volia. Fania trets i manifestacions que semblaven el que jo mateix ignorava, però producte d'aquesta mateixa ignorància i sobre de d'orientació sense orientada, feia que llegís certes coses i en fes certes altres, que en lloc d' esclarir el meu camí, me l'embrollaven més, confonent-me fins al punt que no sabia per on tirar veres. Llegir? Llegia i he llegit fins ara tot el que em ha semblat interessant i bo i he pogut haver; però, heu veï que manca de orientació econòmica i d'orientació, he perdut força el temps en ~~les~~ coses que, sense cap el meu veritable interès, no corresponien al que jo necessitava començar amb preferència, tant més, quan manca d'una cultura tècnica, necessitava fer-me-la jo per autodidactisme.

No he estat fins ara que he tingut per primera vegada un llibre seriós de filosofia entre les mans que la vispa de la produït, encenent la flama la llum de la qual he esclavat aquell camí fosc i indeterminat d'obscurs. Aquest llibre seriós és el "Discurs del Mètode", de Descartes. Després d'haver-lo llegit i comprovar les concordàncies i quo-

rades que ambdós teníem, he comprès clarament el meu error, sobretot el veure que abans ja, manifestava una obscura orientació i preparació en aquells sentit com ho demostraven els nombrosos comentaris en les pàgines d'aquest diari, sobre la moral, la humanitat, la societat, etc., principalment a quell esbós de Teisofia fet a Clugé, no a Bonnetville i el meu propòsit d'escrivre "el Meu vist als 25 anys."

Però llavors que no havia llegit mai res sobre cap sistema filosòfic, (Més tard vaig llegir "els Fonaments de la Moral", obra memorable, però, que, potser per no ésser la base d'un, ho per un, sistema filosòfic, no em féu l'efecte del "Discurs del Mètode") no capava tota la valor d'aquelles manifestacions meves i fins i tot, a molts em componien encara més.

Avui veig que ja no estic compost, veig que tinc un primer camí d'acord amb la meua vocació a seguir: el de la filosofia. Potser en ell com en els altres no seré altra cosa sempre que una mitjança, però veig que aquell aspecte d'escritor temps ha manifestat, s'orienta vers la filosofia. Per això, si encara tencobres filosòfiques en venda (a Niziers de tot el que veig de manar no hi ha que res i a Montpelier no m'han en compte tot) penso dedicar el més possible a la lectura de filosofia.

El Discurs del Mètode m'ha agradat molt, hi ha coses molt bones sobretot per ésser fetes en aquella època; però, tantmateix no és un

mètode a seguir per mi i no puc es-
 tar d'acord en tot el meu sistema.

De la primera part en aprobo el prin-
 cipi que hi estableix i hi estic d'acord; és a dir
 que la veritat no l'ha trobada en els llibres ni
 en la ciència, i que les ciències les vol conèixer
 totes per no deixar-se enganyar. Molt bé. Jo
 també he experimentat aquesta sensació: ~~he~~
 he trobat la veritat en els llibres, sinó que el
 contenen moltes mentides nacionals i histò-
 riques. D'acord també amb la idea que sense
 conèixer ~~la~~ ^{les} seves jo ja havia tingut, de que la
 creació de l'home individual és més perfecta
 que la col·lectiva. Sobre aquest particular no pos-
 tifico de l'extensivitat que ell hi dona sinó que
 la meua es limita a admetre que tots les gens
 cores humans, són el principi, la creació d'un
 geni individual; aquest geni crea les coses
 bones, beneficives, o no, i solament fracassen
 o truenquen segons els que després les interpreten.

De la segona part estic d'acord amb
 les seves principals quatre regles.

Ja no reestic tant amb les seves regles
 de moral exposades en la tercera part. No tinc
 cap amb la demostració que fa en la quarta
 sobre l'existència de Déu i de l'ànima hu-
 mana. No estic d'acord amb el seu Déu per-
 que no és una veritat irreputable i ell cerca
 a establir les veritats; la demostració de l'ànima
 morta tan imperfecta com la demostració de Déu.

Continuo seguint comentari inexacte,

avui, dilluns, dia 14 de desembre. El veig deixar
 venir acabar. Lo amb la intenció de conti-
 nuar-lo l'endevà perquè necessitava més
 tranquil·litat que la tenia per tirar endavant.
 L'endevà, però, veig haver de preparar, amb
 l'equipatge per marxar el dia següent a Na-
 barba en viatge d'aprovisionament. Per afe-
 te, veig marxar el dijous per retornar el dis-
 oble de sempre; aliv, entre dues, tres i altres
 veig estar ocupat tot el dia i avui, un
 cop fets la jornada retorno al meu es-
 tament diari.

Treu, tota vegada que hi coneix, un bon
 resum d'aquest viatge l'objectiu del qual
 ha estat assolit ben assolit: el cretin era con-
 prar pèrds i faes per sembrar i veure de
 pas, si hi havia possibilitats d'aprovisionar-se
 en llegums secs. Ambdues coses han estat as-
 lides; fíndrem mongetes, rigons, pèrds i fa-
 ves tot el qual m'han dit que m'hi haurà de
 pèrds per aconseguir m'hi portat ja tots els que
 he pogut en les dues sacates. Això és justa-
 ment els que m'han manava a recollir
 per passar aquest hivern millor que els
 altres dos de verticins; el porroren, si no hi ha
 res de nou, molt millor car s'alta als dos pors
 tenim tant patates com volen, uns quavan-
 ta o cinquanta quilos de mongetes, vint-i-
 cinc de pèrds i de deu a vint quilos més
 d'altres llegums secs.

a Narbona m'ha facilitat aquests pèrds

i fones, l'af-amiga d'en Tiers i el qual me
 ha reconduït a aquest aspecte quan ens và-
 venem veure per l'ultima vegada. La tal ve-
 nyeta és una botiguera de queviures i que-
 menia. M'ha rebut molt bé i em manifes-
 tà així, millor dit, em deixà entendre
 que moltrat pensar molt amb en Pi-
 ers ni li faria res de consolarse amb en-
 la veu que fa tenia aquesta intenció par-
 que creient que el seu sentiment no li ve-
 ria per finals de detenció, no recomenar-
 me que hi anés, aquests darrers dies. Però
 quan vaig arribar-li ell encara hi era
 i em va fer freqüent per altra cosa que inmi-
 tar-me a dinar. No obstant, em va signi-
 ficar que podria esperar-me un dia més
 per veure'n ell encara. Vaig acceptar per
 molts raons veure, però, cap entusiasme i
 no vení a l'hora citada i no la vaig
 veure, car tot i complint la promesa no
 vaig fer quan es per venir a veure si
 vertia. És a dir que considero que vaig que-
 dar bé sense cap distinció i així no deixo
 el terreny nul potet en vista a futures rela-
 cions car fins l'excusa degent tot hi haver
 evitat aquest primer toc de conseqüència, no
 preveia encara, però que a mi no m'a-
 terren gaire per no dir gens.

Altra ella, a Barcelona, veig veure, in-
 vitentem verbalment, el senyor Fabra i
 família. Vaig comprar alguns llibres i veig

visitar la catedral.

Aleix Simmenge veip anar a Pigeuses
junt amb l'elisselle, la Renée, una altra veip
anomenada Lolisa, l'Albert i un paio d'algues
que sembla que està encarnat de l'elí. Ten
veip anar com una veta. La mentalitat,
l'atubient i l'educació que tenen, no con-
juguen gens amb mi.

És una que he fet això que no necessita
cap concentració especial d'esperit per ex-
ercir-lo, que torna a continuar el co-
mentari sobre el "Discurs del Mètode"; però
com que hi ha guerra qorrell hauré d'es-
perar a veure si després de sopar que
continuar.

Com deia, doncs, no em concorre tot
el que ell diu per tractar de desmentir l'ex-
tència de Déu ni de l'ànima humana.
No veient ni havent estat veient Déu em
afirma, no que amb les raons que ell
dona, admet la seva existència i molt
menys encara encarnar-lo com els hu-
mans se'l volen representar. No veient un
fet verificat, una veritat irrefutable, una
teorema clar com les matemàtiques, jo
continuo veure veure el que heu dit
sobre la seva existència i veure que això veul-
qui dir que afirmo ni crepo la veu di-
vina dels meus; mentre una veritat irrefu-
table no s'estableixi, continuaré seguint la meua
condueta per la de la meua consciència veta

les normes que ja he cobrat en aquest diari.

Quan veig que en el barri hi ha les-
 quítili ha homes tan savis i intel·ligents i
 que admeten aquestes idees sobre la divini-
 tat besades amb tan poca veritat pura,
 m'he arribat a pensar una cosa després
 d'haver-me fet ballar bon xic el cap: No
 podria ésser que aquests homes, il·lustres,
 creuen en Déu o hi creguen per un ex-
 cés de fe en que existia? M'he donat comp-
 te que tinguem el do de creure fàcilment
 els resultats de la nostra inspiració com
 si fóssim eximes. No podria ésser que aquest
 excés de facilitat en creure i en volguer
 interpretar totes les coses, àdhuc les in-
 concebibles, a la nostra manera, ens hagi
 portat a creure per fanatisme de creença,
 per excés de fe? An giraríem tots els pro-
 ductes de la intel·ligència humana, l'home
 ha fet tanta rassa dels mètodes, formes, bones
 o conceptes del passat per crear noves formes,
 noves idees; en la religió ha reformant, les
 introduït qualsevol, però mai cap religió
 ni cap poble ha destruït aquest edifici per
 bastir-ne un altre de nou. Els que mai han
 trobat la veritat i la superioritat en l'home bus-
 cada tampoc per aquell excés de fe massa
 exmentat més i per excés de comoditat
 els altres.

I l'ànima? I l'esperit? Primerament
 cal sentir l'occepció etimològica d'aquests

dos mots tan abundantment pronunciats i escrits com tan erròniament interpretats. Segons la interpretació actual de la societat, són, en general, l'ànima... (l'esperit d'uns cors, distints, d'altres cors immaterials); segons la interpretació científica actual, en el fons, és la mateixa cosa, immaterial, però existent i òmnium immortal.

Jo dono a aquests mots dues accepcions diferents i separables, l'una de l'altra. Per a mi l'ànima és una cosa molt senzilla que la gent ha complert exageradament i l'esperit un altra no tan senzilla i per tant més complicada encara que l'altra. L'ànima no és més que una mena de substantiu del verb animar que segons la mateixa accepció actual significa dotar de moviments, de trasllació un cos immunt o sigui encarnada. D'aquí ve que a l'home i als altres éssers que poblen la Terra, hem els anomenat éssers animals, animals, o sigui, cors dotats de moviments, de trasllació. Si hem admet aquesta accepció científicament acceptada, per què nequiem després que els animals no feren ànima, well dir la bestia? Feren ànima perquè feren moviments excentats gràcies a l'voluntat, perquè feren trasllació, perquè són éssers animals; però això no té res a veure amb el concepte immortal de l'ànima ni amb la seva

existència immaterial. L'ànima no existeix, en tot cas, potser podríem dir que és una funció derivada de l'esperit.

Ara bé; què és doncs l'esperit? Negant l'existència de l'ànima humana es pot dir que nego també la de l'esperit en el sentit que la societat l'interpreta.

Per mi l'esperit no és més que el centre de gravitació, el centre de la intel·ligència de tot ésser animat, aquell centre material - no hi ha res immaterial⁽¹⁾ - requeriment del sistema nerviós i probablement radicant al cap, on es reflexen les vies intimes, sensacions de la matèria i dels sentits. I d'acord amb el grau de sensibilitat - conformació material produïda de la natura - d'aquest nerviós de la intel·ligència, hom manifesta després unes activitats, unes preferències, uns instints diversos dels quals hom diria que tal individu té un esperit molt fi o cultivat en tal o tal activitat humana. De conseqüència, crec jo que l'esperit és material, que és una veritat, que existeix dins del cos, però que no és immortal sinó que mor amb ell (aqui no puc dir altra cosa perquè és la única veritat que jo puc establir); m'imagino que el centre de la seva gravitació són uns nervis molt sensibles que coneixem, però que ignorem que fagin aquesta funció. És d'aquest centre que parteixen tots les sensacions humanes, de tipus material i

(1)...si no és el pensament.

les de tipus esperitual com hom o anomenem, o sigui les que no es relacionen més que en sentiments purs sense conseqüències materials.

Aquest centre existent de reflexe de la intel·ligència i de les sensacions humanes, és l'esperit; per això, com a existència material que és, pren tan variades formes de manifestació i hi ha tan diverses formes d'esperits. La primera funció de l'esperit és la intel·ligència o la primera funció de la intel·ligència propera humana, és l'esperit; no ho veiem cert, el cas és que femint-ne moraltes les bèsties en femen també amb la única diferència que essent animals dotats d'una intel·ligència limitada, les manifestacions de llurs esperits són menys refinades que les nostres i molt menys variades.

En la vintena part del "Discurs" de Descartes parla del dubte metòdic i a dir de dubtar fins arribar a establir una veritat. Hi estic d'acord. Per què no creure el sistema per establir l'existència de Déu i de l'ànima humana? És que potser en això crequi novament que Déu era una veritat que ja no arribà a creure el sistema del dubte metòdic? En això fou obedi a aquest fatalisme humà de creure fàcilment el producte de les nostres imperfeccions i constatacions. Com creure per exemple en les lleis físiques de quèquin regir els altres mónys

quan és molt més reconeixible creure
morís en la que regnen a la terra i es-
perar filosòficament l'establiment de noves
veritats.

Dimarts, dia 15 de desembre.

L'ofensiva russa continua sense voler
però qui és el que pressa a l'Àfrica de Nord
hem ^{dit} que la batalla ha començat i bé no
se'n veu tampoc.

El que m'ha robat l'Àfrica és un fet curiós
a notar. Quan hi entrem els anglo-ameri-
cans alliberaven tots els presos víctimes de la re-
pressió del govern de Vidley; entre aquests,
els nombrosos refugiats espanyols que hi havia.
Però hem vist que ara ja han decidit de
formar noves unitats compostes d'exiliats
a fi que aquests víctimes els hi treguin
una vegada més les cartonyes del foc; la qües-
tió és fer combatre els altres; en això els ame-
ricans demostren ésser ben bé de la mateixa
raça que els anglesos. Doncs ja n'és tal com
la prouca dir, em referiré a combatre perquè
- em referiré als refugiats espanyols - són les prin-
cipals víctimes irremediades d'aquesta guerra
a la qual hem estat els primers de pagar
el nostre tribut i el qual pagarem encara, pre-
cisament per culpa principal d'aquests anglesos.
Que combaten els seus, ara; lluitem que
els russos hi entremen tan prompte. Duguent
a monstres, esperem, esperem la mortua hora n'

us deixen...

El seu problema d'un altre tema resultava interessant i que es relacionava indirectament amb l'existència de Déu.

Jo em demanava: Què és més admissible la precisió universal o la imprecisió humana?

L'home es meravella al constatar la precisió de certes lleis que regiran l'univers i al descobrir en elles tantes meravelles es confon i arriba a creure que efectivament hi ha un ésser superior que dirigeix els nostres destins.

Veritablement cal reconèixer que la natura i l'univers tenen coses molt meravelloses als nostres ulls; però és que no és meravellosa també aquesta imprecisió i inconstància humana? Aquest do extraordinari de fer diverses coses d'ordinar-nos a existències i activitats variades, d'innovar contínuament la nostra vida, de superar-la, de pensar sempre en el més alt? Notem que en el nostre planeta l'ésser essent imprecís en la vida quotidiana és l'home, (hi ha alguns que ens fan quotidianament precisos és per exigència d'existència: treballar per viure i sempre del moment) l'ésser ésser que no viu amb un cert sentit sempre endavant, ni llavors com un cert sentit enrera, etc.; que no treballa amb un cert sentit enrera, etc.; que no pensa, que no s'organitza com llavors, etc. Des de que habita en aquest món que ha començat infinitat de vegades de poder sobre tots els coses que són sentes d'interès per ell, ha cercat

veritat per tot arreu; i la descobert moltes
 però n'ignora més encara. No és doncs ad-
 mirable aquesta dignem-ne imprecisió, in-
 constància, recerca de la veritat? És el mèrit
 del divinitisme incalculable, de l'ignorància de sa-
 ber, de conèixer les lleis naturals, però ad-
 mirables que regelen l'univers; té el mè-
 rit encara d'aquests constants canvis, impre-
 cisions i innovacions que l'home indivi-
 dualment fa cada dia, mentre que tots els
altres éssers animals de la terra són més
o menys autòmats, sedentaris i de conse-
güent tenen més correspondència amb
els altres fenòmens de la natura i de l'u-
nivers que no pas l'home.

Veiem, en efecte, que si les lleis naturals
 són immutables i d'una meravellosa constància, els
animals irracionals tenen des de que existeixen,
la vida i instints, si l'home no ha intervingut
entre ells per estrofer-los-hi - de sempre - sigui d'a-
cord amb les facultats naturals que foren creats.
 No es suposen, no creen, no modifiquen, no revo-
 lucionen; fan com el dia i la nit, el fred i la
 calor, la pluja i el bon temps, la rotació i la
 translació, la llei de gravetat i l'atracció dels cossos, etc.
 Són admirablement sedentaris, immutables, cons-
 tants, ben a l'univers de l'home.

Ara veiem una altra cosa que fa creure
 un xic més que la imprecisió humana té
 almenys tan mèrit com la precisió universal:
 Altres animals i la natura hi ha una altra

producte que també es precís: és el producte ma-
 terial o mecànic de l'home. L'home en la
 seua producció material retorna al que és prin-
 cipi en la Terra, a la precisió, a la exactitud,
 a l'automatisme. Arriba a fabricar aparells
 i màquines, d'una precisió meravellosa, tan
 gran que ell mateix no és capaç d'executar
 erts treballs amb la perfecció que les fa fer per les
 màquines inventades per ell; en canvi, no és
 capaç de crear un aparell que tingui l'extra-
 ordinària imprecisió seva, no és capaç perquè
 no pot dotar aquest aparell de voluntat, no
 pot fer un automata regulat per uns lleis
 mecàniques les quals com les físiques obeeixen a
 a principis precisos. No és doncs, extraordinari que
 l'home sigui, tantmateix, gràcies a la seua in-
 constància, un ésser capaç de produir coses
 tan precises com són les seues màquines i apa-
 rels mentre per altra part rescapa a la llei
 natural de l'objecte o cosa funció exclusiva
 com tal ésser? Té l'atribut del Déu creador
 dins la seua espècie i no s'excusa tampoc,
 per altra part, a la llei general de tots les coses
 existents: a la llei de la precisió universal, can
 motem encara una altra cosa en els éssers
 ben equilibrats: una tendència malgrat la
 discontinuïtat de la vida, a regular metodi-
 cament ells acts, a fer-los ardevenir con-
 stants, ordenats, precisos.

Dimecres, dia 16 de desembre.

Volia escriure quelcom, però no veig

l'ocasió. Ho derivarem per demà m. pm.

Dijous, dia 17 de desembre.

He contestat dues tarjtes rebudes recentment de l'Odette, la qual em contesta a una de mesa adreçada fa uns dies en demanda de noues, car feia uns sis mesos que deixà de rebre cap altra tarja meua.

Segons he pogut veure i llegir clarament en aquesta dues tarjtes, ella ja i havia fet la fil·lustració o més ben dit, la conformació de no veure'm mai més. Sembla que la meua inmentada tarja li ha fet canviar eines esperances. Jo aprofito l'ocasió per parlar-li dels meus del seu lloc i dir-li que malgrat tot m'agradaria tenir noves d'ella de tant en tant.

Dimecres, dia 18 de desembre.

He rebut una amable lletre de madame Lousier de Marbona la qual sent molt no haver un treball a la cita - ella hi viu - que - un dia que hi vagi el proper de moments que te' ganes de veure'm.

Per la tarda he rebut un telegrama d'ella on em significa un gran interès per veure'm i parlar-me de coses "molt importants".
 Dir que em tornará a telegrafiar el proper dilluny.

El primitiu llenguatge memorabil·libre de l'home i les interjaccions animals. Heus ací un tema que fa dies que volia desenvolupar.

Alguns sistemes filosòfics, per exemple el de Descartes, afirmen que els animals no tenen ànima o millor dit les bestes, després din o dinen tot que les bestes no parlen. Són dues afirmacions falses per mi, la demostració de la qual em sembla que és fàcil fer.

La primera, veig el meu sistema ja ho vaig demostrar al comentar el "Discurs del Mètode"; ell es basa amb la fórmula: "jo penso, doncs, jo sóc." No és suficient això perquè els animals irracionals també pensen partint del meu concepte d'ésser de intel·ligència lli-
 bertada, ben distint de l'home que és ésser de intel·ligència progressiva. L'instint, això és el pensament, els recorda que tenen fam; ells no pensen que no tenen res per aplacar aquesta fam i es disposen a cercar la muntanya. Alguns, més, senten per ell i natural que uns altres, no els hi cal desplegar cap activitat per satisfer aquesta necessitat; d'altres, hi han de pensar seriósament i fins i tot idear-se veritables estratagemes. Un cavall, per exemple, hi ha dies que guisa el pas sortint de l'estable, es dona compte que el senyor a treballar i si el no es troba, per diverses raons, disposat a anar hi, s'aprofita la primera ocasió per demostrar-te el seu desig de tornar a l'estable; després, si l'home ~~no~~ li permet pas, va a treballar perquè una voluntat i un poder superior s'imposen al seu. Aquell cavall, pensa, descobreix el que s'ha de fer i manifesta que no li plan.

Un gos, per exemple, té la facultat d'apreciar quan ha fet una cosa veritablement intel·lectual, segons la costura que ha estat adreçant, i no després d'haver-la feta, i segons els seus anàlisis força més tard, li fies comprendre la cosa intel·lectual, reconeix tént i recordet el fet. Un gat, per exemple, per creuar una riera, emprava innumerable sistemes diferents: la paciència, l'astúcia, l'ardidesa i l'audaç. aben-
 só per fer canua la seva víctima, etc.; canvia de sistema segons la configuració del terreny i l'instint de la víctima. Per arribar a aquestes conclusions, els animals tenen l'instint com moneller, però darrera d'ell hi ha una rudimentària acció de pensament. En l'home la primera manifestació de l'esp. nit és l'instint, després hi ha el pensament que dirigeix i darrera hi ha encara la consulta a l'ètica personal que el jutja.

La segona afirmació, o sigui que les bèsties no parlen, no pot ésser categòrica ni admetem el repetit principi men de intel·ligència progressiva per l'home i limitada per les bèsties. No volguem jutjar així posant per base la vigència de llenguatge de l'home actual; retrocedim al llenguatge monosil·làbic primitiu de l'home, quan el do natural de intel·ligència progressiva, no estava encara desenvolupat en ell. En aquells estats primitius, els animals tenien, com els homes, els mateixos seus que ens;

les bèsties continuen tenint els mateixos sens
 i instints, - si l'home no els ha explotat
 o degenerat - en canvi, l'home ha pro-
 gressat enormement per l'acumulació
 progressiva de les seues experiències, per l'exava-
 ció continua dins del seu propi error, en
 vista a tibar nous temors dins de la canti-
 na inagotable del seu esperit. El llenguatge,
 la forma d'expressió dels seus sentiments
 i sensacions, ha permès, progressivament,
 dels monumtals primitius a les complicades,
 modernes i variades formes d'expressió
 actuals. En canvi, les bèsties s'han quedat
 igual com avien llavors i continuen
 bramellant, bramant, lladant, etc. com ho
 feren al principi de la seua existència d'es-
 pècie. Ara bé; podem nos a interpretar
 una xifra les diverses formes que una ma-
 teixa bèstia pren per bramant, lladant,
 manant, etc. i veurem fàcilment que
 cada una d'aquelles formes expressa una
 sensació o necessitat distint. Per exemple,
 soltem el so del lladant d'una gossa
 quan defensa els seus petits contra un ene-
 mic, com canvia d'expressió . . . de so quan
 els acaricia; com pren un altre so quan
 alerta el seu amic que algú arriba; com
 el modifica quan enlloc de defensar els
 seus petits, defensa el seu amic; com can-
 via encara quan lladra per joia. per
 por, per fred, quan corre sota una presa con-

tanta perquè se la veu seva o desesperada perquè
 la perd, com enuncia d'expressió quan
 se la veu, com es rebel·la a regals quan
 se la castiga injustament, etc. No podríem
 doncs, anomenar a aquets diversos formes
 d'expressió, o aquets interjeccions ani-
 mals, el seu llenguatge de intel·ligència
 limitada? No són tot interjeccions i ex-
 pressions úniques i facials les formes d'ex-
 pressió d'un home modern davant d'un
 altre home de llengua distinta?

Si admets aquets diverses formes d'ex-
 pressió del gos o gossa i les comparem amb
 el que seria i ser la única forma d'expressió
 de l'home primitiu, i vaquíem que llavors,
 el llenguatge de l'home i el de la bèstia
 no era pas tant diferent com ara; el pro-
 grés enorme operat per l'home l'ha col·lo-
 cat en un pla immensament superior.
 Cal doncs, admetre que els animals, més
 més que uns altres, però poc o molt tot, fe-
 nen una mena de llenguatge que expressen
 les sensacions més importants de cada espè-
 cie. Si he molit el gos i encara la femella
 d'equit en relació al seu instint mateix,
 hi ha fet perquè aquesta bèstia és una de les
 més expressives, però entre el gos és fàcil re-
 movern les sensacions més importants del gat
 del cavall, del porc, de la gallina, de l'ànec
 del paó, de la gansa, del colom, etc., etc. Fets
 aquets bèsties i tots els altres en general, no tenen

curia per possair-me.

La meua actitud durant el recent viatge a Narbona i la lletra adreçada des d'aquí, en les quals no feia més que donar forma de curs a la seves repetides i visibles intencions, han anat aquesta curta, car ara ella demana el meu cos descomentatament i això a mi no em fa cap gràcia, ans el contrari, em molesta i m'imagino la meua violència quan l'hegi de possair per dignitat ans-ubina.

Quina meua de gent! Deia que no més feia que pensar amb ten Vicens i amb una sola visita meua, oblidat l'antic contracte per crear-se en la meua persona un de nos! Venir per en, m. en Vicens l'extinguís seriament, quedaria realment malgrat jo, car la meua intenció no era més que con-fermar l'existència sense anar tan lluny i beneficiar-me moralment d'ella en el sentit de les transaccions comercials que el seu negoci pogués proporcionar-me, i encara en virtut a ofendre la meua família d'aquí i de consegüent jo també. Ara em veig obligat a beneficiar-me del seu cos i del seu negoci o de renunciar totalment. Ambdós cors són molt empipadors per mi; no obstant, em sembla que per dignitat de mercader, pel benefici ^{comunal} que s'aconsegueix, requereix els seus sentits abans de donar explicacions que els amics d'aquí no comprendrien,

de perdre'n el petit benefici comercial en el que a ell respecta, de reunir amb ella i finalment d'explicar tot això per carta a en Vicens.

Heus ací un bon tema per descompte. L'apar una novel·la de consciència superior com diu en Marcel Proust.

Tot el dia ens l'hem passat treballant interinament amb el pobre pobre.

Dimenge, dia 20 de desembre.

Per anarí he ajudat un xic a acabar de fer el meu important dels treballs de saber el pobre. Després he llegit una estrofa per provar-me seguidament a escriure. Finalment ho he deixat per aconseguir-me, sentir-me, explicar-me, etc.

Havent dinat he partit vers Serviciu on he visitat el pati per un afer que m'interessava, el qual no era gens de què del que jo m'havia imaginat. La existència d'en Magers no tingué transcendència; per això he anat i ni ho comenté tampoc, no vol la pena embrotar paper.

Després d'aquesta visita he anat a menjar en Ramon Carreres, al qual he invitat a dinar per Nadal. Hem estat parlant tota la tarda força agradablement i a boca de foc he retornat vers ací.

Com a sobretaula he llegit "La Pierre des deux Monts" i ara, un cop acabat aquest resum, m'en vaig a dormir.

Dilluns, dia 21 de desembre.

Aquí he rebut una lletja de Barcelona que m'ha sorgit per l'inesperada que era: és tracta d'una coninyosa missiva de la Mamolita Alvarez Diaz, aquella amiga que vaig tenir a l'Hospital de l'II C. d'E. Haig ací alguns trets d'aquesta extraordinària lletja:

"... Estoy satisfecha de cumplir mi promesa de escribirte al llegar a Barcelona. ¿Fu lo harías por mí? ¿Verdad que no? Pues yo no pensé suspirar tanto por un chico como suspiro por ti.

"Si no fuese la Alemania y Brasil ya no me separara más de ti y por ellos paso yo el tiempo sumergida, sin hacer ni diversiones, en fin.

"No te molesta que te acuerde cosas pasadas? Ramón, conmigo tengo tu foto, recupero la miro, la beso y la estrecho entre mi corazón.

"Doy: te escribiré mucho, pero no sé si te gusta y me dirás que soy estúpida, y eso lo quiero ser contigo; por esto me despiro con mucho cariño y entusiasmo de mi poder verte. Recibe lo que más deseo de tu ex-prodigio..."

Vous per on es destaca ara, aquesta! No m'esperava pas rebre d'ella una lletja així, sobretot després d'haver quedat cullentada la nostra relació íntima i del de tot el que oocorregué llavors, quan jo ja començava a estar agraïtat de la Carre d'Algeria. A mi l'Àfrica no em feu cap mal, al contrari, serel

com excusa elegant i justa a acabar una relació que no podia anar gaire més enllà. Sense la Carme i l'Anaclet, i contra el que ella creu, jo no hagués escrit el ~~rest~~ ^{rest} meu. Era doncs bé de dir "ex-monia" encara que ni això va arribar a ésser; va ésser una amiga molt íntima i que vaig arribar a estimar força sense estar-ne mai enamorat. Comunament la nostra amistat, aquests dels altres era el que vulgarment es diuen, curvis, mes per mi no ho foren. És llòstima o és veritat el que diu sobre els seus sentiments, (crec que hi ha bona part de veritat) però no hi puc fer per res. Li escriure - no sé exactament com re-actaré la lletre - i en aguardaria molt veure-la, mes no crec que la visita em fos començar de parer.

En el que demostra que tenia interès per mi, és en guardar la meua foto, en particular perquè era com un compromís, car sobretot en aquells temps de la nostra desmota, passar dues vegades la frontera, respir enroscit i interrogatori, etc., girar es tractava d'una fotografia en uniforme d'oficial del nostre exercit.

Acabo de rebre una resposta (18 solives) en telegrama de Madame Surin, reclamentant-me sent falta per demà a Starbourg. No veig la possibilitat de poder-li anar perquè en cas de el mala-conducte i tan precipitat no puc tenir-lo. Veuem com ho aranjarem per una.

altra ocasió.

Havent coprat he decaidit per-li un escrit
per tal que em donà una altra cita en
tan precipitada com aquesta.

Dimarts, dia 32 de desembre.

Continuo pobent com ja fa uns dies.
No res de nou a l'entorn meu. Només hi
ha hagut un petit fet observat recentment en es-
calpava a la llar del foc, que m'ha fet
pensar en la teoria de Laplace sobre l'ori-
gen de la formació dels núvols.

Segons tinc entès, aquest astionom fixa
l'origen de la formació dels núvols a certes
exposures despreses de la Via Làctea, exposures
immenses les quals donaven pas a la for-
mació d'aquells cossos opacs anomenats pla-
nets.

Al veure exposar el foc i llençar
lluny d'ell les seues innumbrables exposures
m'he imaginat la Via Làctea en el paper a-
tribuit per en Laplace. En la llar del foc
fambé, les exposures, un cop despreses, s'opaquen
enteneient opaques i passant al costat de la
lleï de la gravetat.

Una altra observació: L'unió és el veritable
pensament, el despect o el registret en somnis?
Buscava que el pensament somniant ni-
qui a vegades d'una puresa, a precisió i de-
tall extraordinaris, altis és una barreja indes-
xifrabable de incongruències, de besties i adluc

a vegades de immoralitats. Clar que tots aques-
 tes diversitats registrades durant el somni, o
 vells, no són més que les veritables intencions
 de l'esperit en qüestió, les quals, o almenys,
 són tant vergonyants i impròpies, que el
 mateix esperit que inconscientment les en-
 gendra, no les vol reconèixer com a pròpies;
 mes, durant la nit, el mateix pensament
 retorna, més clar i precís, que despert, i el
 que és més gran encara, actuant. De to-
 tes maneres, cal admetre que, essent l'ha-
 me un ésser de natura instintiva o sigui
 incitat o excitat en la seva primera reacció
 per l'instint brutal, no pot coordinar el seu
 pensament brut amb l'examen d'aquest per
 la consciència sense fer-li sospesar almenys
 la seva ètica personal, la qual cosa fa que
 entri en el desenvolupament de l'idea o pen-
 sament veient, la direcció moral, de l'ha-
 dividu i en consciència admeti o refusi
 la tal idea o pensament. És a dir que el
 pensament dominant, essent un producte de
 l'esperit sense direcció moral, passa a é-
 ser una consciència instintiva bruta la
 qual a vegades pot ésser bona, però d'altres
 execrable, i sempre un altre resultat s'han
 de veure com un producte incomplet, inacabat,
 de l'esperit, així com el somni despert és un
 producte surreal el qual, no té pot tenir direc-
 ció moral, acostuma a mancar totalment
 de fons moral, de possibilitat natural. I així com

el pensament després no més diverga, fa plans i si els porta en execució, els fa passar per la consciència; el pensament dominant no sols fa plans i pensa sinó que a més, a més, actua, car ens trobem, tot dominant, embrollats en qualsevol aventura o esdeveniment. Ser a aquesta actuació a la qual ens sentim traspassats i on diem de la qual hi arribem a experimentar grans joies com immenses presteses, hi hem estat arrossegats inconscientment car el nostre cos continua, moltes vegades, representant tranquil·lament mentre el nostre esperit combat sobreix o disputa en les insubornables enferes del desconegut. D'altres vegades, però, el cos acusa les repercussions d'aquest extraordinari exerci mental fins a sobreix o disputar ruïnosa i tristament amb ell. En tots els casos, però, l'actuació manca de direcció moral i solament l'atzar o alguna altra consciència determinen la moralitat o no del domini; mentre que l'actuació del despert - bona o dolenta en el sentit human - sempre està aprovada per la direcció moral de l'individu i no més depen de la classe de moral del món individual perquè els resultats siguin bons o dolents en l'incrementat sentit human.

Dimecres, dia 23 de desembre

He escrit dues lletres i llegit una estona. Avui no ha arribat el diari.

Voldria escriure el cas d'un nou emmurrisment sobrevingut entre l'oli i jo

el propi passat disabte al vespre, el qual no tenia
importància, (segurament el que en té més
poca de tots els llibres) però que en va pre-
nent molta i que portarà conseqüències ex-
traordinàries segurament en el desenvolupa-
ment de la nostra existència. No voldria par-
lar, però aquest vespreestic espeserat i trist,
i no en tinc gaire fi.

Dijous, dia 24 de desembre.

Ja ens hem explicat l'Elisabete i jo
aquesta tarda. La discussió ha pres vols quasi
tràgics per tornar a la fi a reconciliar-nos
mutuament. Aquesta vegada ella també
se'n havia fet, per la seva part, de la dis-
cussió que donà lloc l'enamorament, però
no com jo. En total que convinguem
si les meves paraules de llavors el haurien
verat o no i ha resultat que sí i com que
la meua intenció en aquell moment
no era de vexar-la, li he demanat perdó
de la meua ~~voluntaria~~ ofensa, fent
revelar, no obstant, que era ella la que
havia mancat a l'acord que femem de
prometre'ns eterna existència i de que si
un de nosaltres estava enfadat per qual-
sevol raó, l'altre havia d'anar a ell per
reclamar el molente i continuar l'exis-
tència. En fi, a la fi ha comprès les moltes
causes que han contribuït i contribueixen
des de fa temps, a la meua melancolia

i tristesa, car fa un cert temps que estic travessant una altra crisi sentimental producte de moltes coses: perllousació de la meua situació actual, fatiga moral de la vida que faig, fatiga de l'ambient que respic, obstinament esperitua producte de la seua insatisfacció, meua de noves de la meua família, etc., etc. Un una paraula, que he operat un canvi fins i tot facial, puix que estic veient trist, serent, reservat, més fàcilment alterable, etc. Aquesta vida em pesa, em pesa massa ja....!

Jo existeix em dono compte que molt gust que he estat sempre seriós i retret, emsi havia estat com ara que vos m'atreu, vos em distreu, vos em fa gràcia. Veig les coses obscures, opaques, i melancòliques. Est esperant, tant mateix, que aquesta crisi passarà a viat i que si bé no seré l'home d'una mica de temps ha, sempre tindrè un xic més de joia que ara.

Elle que sembla ha comprès meua meua sempre, aquest dia que em rosegó, ha vingut a reconcom-me amb ell i m'ha plens de llàgrimes, i jo que estava ro-pint per tota aquesta adversitat, he plevat també; dues llàgrimes m'han rodolat com avell, dues llàgrimes que m'han deixat trist, però com un xic alleugerat d'aquesta pena que plama sobre meu.

aquesta vegada estic tan empipat pel

silenci de casa meua que em veuen zones
de prendre'm represàlies.

Aquesta vetella de Nadal se'va la més
trista de les que he passades a França. Volia
amar-me'n a dormirasiat i veig que
per compromís hauré d'amar a fer com-
panyia a la regidora, simpàtica dona que
no mereix el seu marit. Sense cap me-
na de pueria, i vist per d'altres persones a
més de jo, ni la cerqués la trobaria sens vi-
sible plaer d'ella, però, veient ella del dis-
quest que m'inspira quasi tot i aquesta
aventura com tant d'altres que hagués
pogut córrer favorablement, no m'atenc
gens ni mica.

Hagués pogut amar a Olignon, on hem
fa una mica de festa, jubit amb l'Elisa-
bette, la Renée i la seva cosina Sebastienne i
m'hi veig en cor.

Un altre telegrama rebut aquest ma-
ti em pressa de veure a que vagi a Ver-
bona urgentment aquella Madame Sau-
rin. Decidixo amar-li dissabte prop-
viament sense cap zones.

Dimecres, dia 25 de Desembre.

Anit no vaig amar culloc. a les 7:15
del vespre el litó rebia la meua visita.

Avui he passat un bon dia. Tal com
haviem quedat ha vingut a dinar ací en
Ramon Carreres. Altra cella hi havia dues

invitados mis: Pericé i Libertienne. Entre tots, particularment gracies a l'agradada política sostinguda amb en Carreres, he presat un bon dia de Nadal. Bon dinar i amenes conversacions.

El cap-vespre, quan en Carreres ha retornat a Servian, he anat encara a ell. quan on l'Elisabeth i amigues m'esperaven per jugar a la loteria que hem té costum de fer así per les grans festes.

Dissabte, dia 26 de desembre.

De bon matí he marxat vers Narbonne i heus así que ja estia de retorn. El viatge ha estat una romansa extraordinària i al mateix temps he exigut en un passatge privat per Monsieur Servian sense ni foripar-ho. En fi, que poc a poc he anat coneixent i entre moltes coses i altres he arribat a advertir el perill que innocentament havia corregut. El bon veïny volia quasi matar-me, matar-me inclús, entregar-me a la policia per insult, injúria, adulteri i atemptat a les bones costums o moral pública. De primer antany m'he quedat privat i no volia com prendre la cosa per iniciar la meua defensa, no sabia el secret de la insistència que movia el cas urgent treballat a Narbonne, ignorava el que ella havia preguntat per de mi al seu marit, ignorava que la meua lletra a ella adreçada després del meu retorn del primer viatge

l'haquí rebuda ell, era innocent d'un lamentable bes que s'apreciava pintat en la part superior del sobre de la nova república lletina, etc., etc. En una paraula, que em veia acusat d'una cosa que ni bé jo havia previst un desenvolupament desagradable per mi, encara no hi havia res de fet i precisament el que jo volia evitar, resultava que tot d'un cop em trobava dies d'aquest embolic i com acusat.

Vaig a exposar breument la famosa escena d'aquest matí: Vers les onze del matí arribé a Barcelona i directament em vaig vers la botiga del senyor Saurin. Juan hi arribé novís hi està ella junt amb dos clients. La saludo correctament (a tot que no em reconeix i que està trista, però no li dono importància, atribuint-ho en tot cas a l'emoció) i començo a esperar-ane. Pocs minuts després arriba el senyor marit al qual jo saludo correctament també (ell correspon) i continuo esperant que vagin servint els clients. Vers migdia els clients s'acaben i veient l'hora d'anar a dinar, em tanca la porta la qual cosa jo no interpreto en el seu veritable sentit (em convertiria presoner) perquè ve que se contia per la rebotiga. Abans d'aquesta hora i perquè no prepossim venir que certament esperant per tal de que m'invitessin a dinar, m'havien vingut intercessions de menjar a dinar a un hotel. Poc després d'haver tanat la porta em

prega que passen a la redolça i obeixo tranquil·lament. Un cop allí em fa entrar en una pesa que serveix de despats i em fa seure, començant immediatament una pluja de preguntes, dures, enèrgiques, insultants les mees, amenaçant-me en matar-me, i, en fi, entregant-me la famosa lletra meua adreçada a la seva muller - la qual existia a l'entrevista - i preguntant-me qui havia fet això. Vàtua Déu! Jo em trobo un moment que no sé on tirar veure, car encara que en la cressa lletra jo deia que havia sentit no haver coincidit amb la seva dona a l'entrevista que ens havien donat, podia equivocar-me i sempre bé les condicions parcials d'aquesta lletra en el sentit de la correcció seguida a una dona, del meu interès en conservar la seva amistat pel benefici comercial i sobretot fent-li veure que parau un home cerca una dona fa moltes més coses de les que jo veig fer per haver la seva: enlloc de prendre el primer tren hegués pogut primerament expensar-la com cal, simplement telefonar-li, anar a la seva botiga veient que ell havia guardat, vertat allí tot el dimenge enlloc de guardar el dissabte, etc. Tots aquests raonaments que even molt bons i que sense la seva natural excitació hegués obtingut una calma més ràpida, no serviren de quire perquè hi havia a explicar el que ell havia sentit més per l'escandalosa publicitat que havia donat lloc: el bes de llavis pintat amb car-

mí sobre la part superior del robre. Per tots les
 mans que l'ha parlat aquesta lletra ha donat
 lloc a una ridícula publicitat, a un vergonyant
 insult, sobretot quan el coter del seu barri,
 li entregà a ell, pertosclament, amb un som-
 risme irònic com si li digués: "Fé, cobró!"
 Però si ell estava emprenyadíssim jo no hi
 veia de sorpresa i no m'explicava el misteri
 del tal petó. A la fi, vaig prendre el robre
 amb la intenció d'entendre això ja vigi
 per mitjà de l'Elizabeth o com vigi. Des-
 nunt, bones, gràcies a que vaig anar in-
 formant-me en el curs de la conversació
 sobre el que ella haquis pogut dir de mi al
 seu marit, vaig donar la cosa bé i ell recone-
 guí la meua bona fe. (afortunatex, no vaig
 poder evitar que empinat com estava, es
 suspengueren les nostres relacions i prohibis
 absolutament a la seva dona, tota nova rela-
 ció amb en Vicens. Indirectament jo, reportat
 amant de la seva muller, vaig pagar per
 part, els plats treuats d'en Vicens, veritable
 amant d'ella. I, naturalment, després he
 comprès tota la insidiosa i el veritable mo-
 tif dels telegrams i lletres que em deien d'a-
 rebar. hi rogentment. De les dues lletres, una
 potser està feta per ella sola⁽¹⁾ d'arragat d'ell i
 tractant de prevenir-me; però l'altra i els tres
 telegrams estan dictats per ell a ella a l'efecte
 de fer-me casar en el parany que em preparava.
 Aquesta acció a exigir la paraula d'honor del

(1) No ho crec quasi gens.

senyor Fobara de que no em comunicaria res; aquest, però, veient que ni venia em perillava la vida o que, com a mal menor se em expulsés, ~~ja~~ per telefonar d'ocupat se i no pogué comunicar perquè la central d'Aliguan no funciona les festes. Buscava que aconseís el bon interès d'aquella senyora, preferís no haver rebut res perquè així em vaig comportar sense cap alteració nerviosa i amb tota innocència. Al contrari, tal com li vaig dir a ell, ni arribo a saber del que es tractava, amb el de tigar aquests dies i d'organitzar la nova visita com tractava de fer, li hauria anat immediatament.

Vens per un gran, malgrat tot els agrava-
vants, hom no li té una responsabilitat nul-
la en un afer negre, com a la fi la llum
i raó es trochaven, i vents per un sense
desitjar res del que, malgrat tot, ella em deixà
venir, hagués pogut arribar a ésser una víc-
tima innocent d'una gelosia mal fonsa-
mentada. De tots, quanem fa bé de dubtar d'ella
car ni bé no em venit tota la paraula que
em deia en les lletres barreres, vaig poder
apreciar el primer dia que s'entendria amb
força plaer als meus braços. És una bandar-
eta que no mereix el marit que té. I em
vine a dir que ni la cosa amb el d'ésser
tan gran ho hagués estat menys, de forma
que ni hagués permès de realitzar les transac-
cions comercials, hagués quedat content de l'in-

ident perquè hauries tingut la virtut de des-
 viar definitivament la sexualitat de la seva
 muller vers mi.

Dijonenge, dia 27 de desembre.

Aquest relat li he arribat l'Elisabeth de
 Pègues i immediatament hem parlat del fa-
 mos afer, escrivint-li el sobre on li ha el
 repetit bes. Seguidament ha regat tota partici-
 pació en semblant acte jurant t'ho i rejurant-
 t'ho. Jo com que l'havia inclòs entre els possi-
 bles suspects no li he arragat i adms li he
 dit que dms els llavis pintats de vermell, un bes
 en un paper per veure si corresponia a les
 formes del que li havia dament del sobre.
 S'hi li ha prestat de seguit, però no he quedat
 gaire content de la prova. No he insistit i he
 quedat satisfet amb el seu repetit jurament
 perquè demà tinc ganes d'anar a Correns
 a veure si recorden haver segellat una lle-
 tra on s'hi veigés el bes d'aquesta. Ben sembla
 que presentant-los-li el sobre en qüestió, ho
 han d'haver rememorat forçosament perquè
 és molt visible. Ben si, si el bes ha partit d'a-
 ra faré tot el que pugui per provar-ho en clar,
 car si bé el senyor Savin es sentí ofès, jo
 faré me'n cent, pel repetit bes del qual
 jo sóc innocent i a més a més per haver-me
 atribuït unes intencions envers la seva es-
 posa que a mi em repugnen. Ara que
 també podria ésser que el tal petó hagi estat
 inscrit a Narbonne per algú que els hi tingui al-

quina animositat. En aquest cas me'n ven-
turi les mans i encara el senyor Saurin
m'ha donat d'escoltar per haver-me atribuït
una acció innoble amb tota innocència.

He anat a veure un partit de futbol:
gran victòria dels aligerencs (7 a 0).
Després de la contesa quant amb en Joan
(un refugià lleidatà d'aquí la companyia)
hem jugat dues partides d'escacs. N'hem
guanyat una cada un i ambdós hem ju-
gat molt malament per manca d'en-
tènament.

Anir al marítim, a Nègiers, mentre es-
perava el tren, vaig llegir la nova de l'as-
sassinat a Alger de l'almirall Darlan, perpe-
trat per un jove francès de vint anys. Arel
d'aquest assassinat els francesos desvidents han
hagut de nomenar un nou cap de les for-
ces militars de l'Àfrica del Nord i a tal efec-
te s'han venut en Bergeret, Raqué, Clustel,
Simard i Boisson per nomenar un substiti-
tut, essent designat el general Girard.

Es curiós i inexplicable tot això, és mal-
grat que en Darlan era impopular entre
els Estats Units, han hagut executat rà-
pidament l'assassinat i els francesos desvidents,
ultra admetre'l com a cap li han fet un en-
terrament d'honor amb la representació que
tenia. Després veus que aquests cinc homes
representatius que han nomenat el successor,
tots havien estat fins a la invasió anglo-ame-

nicana de l'Àfrica del Nord, col·laboradors de l'entorn de Pétain, i tots s'apropien aquesta ocasió per passar-se a l'altre camp. Jo sobre la moralitat pública de tots ells - encara que no en pronunciï - en tinc als meus dubtes, en particular de l'almirall Darlan del qual no sento gens la seva pèrdua. Un home com ell que ha jugat tants propers i alguns no gaire clars, no pot ésser altra cosa que un típic oportunista o un típic agent compromès de la causa dels anglo-americans. Jo continuo creent encara, més en el primer que en el segon.

Dilluns, dia 28 de desembre.

Tot seguit després d'haver acabat la jornada he anat a l'administració d'Algeria (Correus) per veure el que em deien sobre el cas del sobre petonejat. Primerament he parlat amb la "Receuse" i poc després hi han intervingut els altres dos empleats (un senyor i una senyoreta). Fets tres s'han estancat per igual d'un cas com aquest i la "Receuse" m'ha assegurat que no havia sortit del "bureau" d'Algeria el tal sobre amb el petó. Però que si algú hagués incrementat el cas abans de depositar la lletra a la bústia, ells se l'haurien trencada i s'haurien donat compte del fet encara que el seu deure professional només sigui vigilar el franquig i el dret, i un cop entrada en Correus, dir que pot assegurar que això no s'ha produït. Un resum, doncs, no veig que s'ha pogut

que fer veí tant més gran l'èli, encara
 de veterin. me a anar a Carres, en lo que
 trobat bé i fins i tot o ha presat a que
 si vell, per millor arrijar. lo, consen-
 tida a passar ella com a culpable. Segura-
 ment que caldrà anar a cercar les cau-
 ses a l'Administració de Narbona. Potser allí
 hi ha algú que coneix el matrimoni Sav-
 rin i que a l'un o a l'altre el hi quarda
 alguna similitud; a la millor seguint
 algú ha cercat una ocasió de veure-se en
 l'anonimat i ho ha fet d'aquesta manera.
 Sigui com sigui, com que aquest inci-
 dent no té res a veure amb mi, li escriuré
 al receptor Savrin dient-li una mica més
 les coses amb fonament de causa que quan
 em defensava el disolte sense voler al veure
 que si l'hi havia parlat d'Aliguer o de Narbona.

Sovint he entaulat converses sobre l'au-
 tonomgèstia de l'individu i he tractat de fer
 veure als Qal. lucinats que creuen amb els
 miracles, santuaris, "curanderos" i altres artifi-
 cis de gran efecte, que llur brillant resultat
 no era altra cosa que un resultat produït
 de l'autonomgèstia de l'individu. La fe idòlica,
 quan aguerda i creïna del fanatisme no
 és altra cosa que una potent autonomgèstia.
 Prenem per exemple un santuari, capella, lu-
 mita, etc., en el qual hi hagin cregut fer-
 mament, cegament alguns fidels i que aquest
 hagin expressat amb la mateixa fermesa i cegues-

Leur desig de veure's guarits de quelque greu
 malaltia, però que era curable. Si leur fe, leur
 fanatisme, leur autosuggestió en venim, lia unet
 veritablement potent, és molt possible que aque-
 sta rola però formidable praxió niqui capes de
 crear les condicions necessàries per guarir-se
 d'elló que malgrat que era greu, no hi man-
 cava trobar les reaccions naturals necessàries per
 operar el canvi favorable: llavors amb l'ajut
 de la ciència a vegades, menar-les a bon port.
 Si el cas és naturalment possible, pot produir-se
 - sense dir que no hi ha cap força divina ni
 sobrenatural - en canvi, si hi ha autosugges-
 tió, fanatisme, fe, el que es vulgui, però si
 el cas no és naturalment possible perquè les
 forces o lleis naturals no existeixen, llavors no
 valen autosuggestions ni res i el que hom
 anomena miracle no s'opera. De tots ma-
 neres, com que entre els molts que venien
 a implorar les gràcies divines, n'hi de veri-
 tablement autosuggestionats i naturalment
 possibles, fa que hom reagi tant ex-votos de
 fidels agrats en aquets llocs; agraven a
 una cosa inexistent el que deuen a una
 altra d'existent, al seu propi esperit, car no
 fan la verga, sant o déu el qui els guarí
 nisi leur pròpia fe cega en que es guarí
 rien. Aquest cas que en malaltia es deu
 tan sovint en la religió i fidels es presenta
 també força sovint entre metges i malalts.
 El present s'autosuggestiona fermament

en un metge o preparat farmacèutic i arriba a creure. Li tan segurament que amb ell es salva quasi amb un altre de tan bo o millor o òdine el mateix con- viciant de nou, es moriria inevitablement perquè el seu organisme ellloc d'operar la reacció física favorable de la confiança, operaria la depressió de l'in- vidu que se l'abandona i descurava. Quan es presenta un cas d'aquesta que ellloc d'éver un fanatisme o auto- suggestió religiosa, és científica, ningú ho veu- riera com un miracle ni fan el metge cap experiment d'ext- voto, en canvi és la mateixa reacció per diferent procediment.

Un motiu de fe pot éver qualsevol cosa o home en la vida; a vegades aquest principi de fe és indispensable per triomfar en les diverses empreses de la vida i es pot repetir el cas no sols en les creïbles, sinó en la persecució d'una fita humana - art, ciència, empresa, etc. d'aquella fe, fanatisme o autosuggestió capçada de crear el temps. L'empenta o les forces necessàries per fe possible una cosa considerada quasi com irrealitzable dins de les condicions ordinàries de l'esperit. Allò de volguer és poder és acceptat veritat per un aquest volguer és absolut, intensiu, fanà- tic, irreductible.

Les visions celertes i altres fet extraordinaris d'uns grans al·lucinatots de la religió santificats

després, no són més que uns grandiosos esperits suggestius capços d'arribar amb el seu fanatisme religiós a veure, a entendre, a dir, etc., - producte de llur autosuggestió - veus inventats, divines, inexistents i a les causes hi firmament, tan firmament que hi han sacrificat molts llur vida i la de molts d'altres. En canvi no feien més que obrar segons un producte fictici de l'esperit, un resultat fals del pensament perquè com en el somni no hi ha direcció moral real.

Dimecres, dia 30 de desembre.

He escrit, tal com m'havia proposat, al senyor Saurin. La lletra que és extensa de sis grans pàgines, conté la definitiva de ferra de la meua posició, els extractes del meu diari que hi fan referència i finalment li passo un resum, tot correctament, on li resumeixo la seva injusta guerra de possessió contra mi. A més a més hi inclou quatre mots de l'Elisabete, la qual espontàniament m'ho suggereix per aferrar la nostra posició. També hi tinc el resum sobre per què indaqui, m'acel, qui és l'autor; jo encara que no hi tinc gran interès perquè el resultat sobre els ports el meu nom com recurrent, m'agradaria saber qui ha guanyat la batalla. He fet certificar la lletra.

En el que fa referència a la guerra, ara ja no podem amagar els alemanys que

que a l'est recullen sobre tot un vester front. Fracten tant com poden de dissimular la realada i sobretot fan qüestions impossibles poder-les orientar mitjanament bé sobre el curs de les operacions i leurs resultats.

L'exèrcit Roig va fer el seu paper. En canvi, els anglo-americans continuen fent el ridícul. Aquest tret s'espera d'espera que hauria d'entrar enllertit des de fa dies, continuen sense guanyar bellugar-se.

Des de fa dos o tres dies que taciense els desembarcs instal·lats a Oliguena. Han dit que en ve una companyia, la qual cosa passa un soldat per cada dues habitant. Fins ara tots els altres desembarcs vists no m'han molestat en res i no cal dir com sentim que continuen vivint. Posteriorment són molt correctes, no es poten amb ningú i van el seu fet. Han no pot estar-se d'admirar leur disciplina, ordre i elegància. Si tantmateix, que leur Bureau de Uniformacions treballa molt bé i és exclusivament aquest que cal tenir per model. Veiem ara que vivim amb nosaltres si ens deixem tant tranquils com aparenta en leurs excesses religioses amb el poble.

Dijous, dia 31 de desembre del 1942.

Aliv vaig rebre una Forja de la Penona Sagrada igualment-me a la seva mesa

la qual es celebrava aviat. Curi vebo una
 lletre de la Mireia Russel invitant-me
 també a anar passar uns dies a Mon-
 tban; aquesta invitació està feta en
 meu propi i en el d'en Pol.

Com sigui que aquests dues invi-
 tacions es corresponen en l'itinerari, re-
 querrament que les aprofitaré per fer un
 bon viatge de vacances de quatre o cinc
 dies.

Y heus ~~seu~~ un altre any esclat in-
 tegrament en l'exili. Un altre any passat
 peniblement, tristement. No tinc ni gaire
 de comentar aquests nous dotze mesos.
 Continua en mi la mateixa melancò-
 lia de fe uns dies agraçada per la man-
 ca de notícia dels de casa nova.

Surot d'un any de penes i fatigues per
 entrar en un altre. Dotze mesos curts, però
 encara no albirava una fi propera o l'en-
 ranya al meu exili. En aquest, en canvi,
 ja començo a veure-hi més clar i lleus.
 La següent hipòtesis: És com veig i m'imagi-
 giro l'actual conflagració, preveig que
 enghany, pel mes de Novembre pòc més
 o menys, hem podrà tocar o veure molt de
 prop, la tan desitjada PATU. Ara bé; com que
 la guerra manca de tota lògica, podria
 ésser que aquest sensacional fet arribés a-
 baix com sempre; normalment, dins de
 l'anormalitat de la guerra, és més possible

que s'alongui d'uns mesos que no que s'acurti. Ara el qui veurà veurà.

En el que fa referència al poble, una particular d'Espanya, podria ser que novells poguéssim anar-hi i la guerra continuar; això en el cas que estratègicament es posés el cas bofanya. Si no és així continuem opinant com de temps ha, que la seva resolució i oportunitat definitiva, oscil·la amb la nova general de la guerra.

Hem aï l'nova hipòtesis i la nova experiència per l'any 1943.

Dimecres, dia 1er de gener del 1943.

Comença l'any molt lleument. He travestit acabat la jornada de llavors he fet un pic de sabater: m'he adobat la roba, una mica i ara, dies encara, a sopar.

Hem aï l'Any Nou.

Per aquesta data hem té el costum a França de desitjar-se el cap d'any amb petonejos i abraçades. No he besat més que als de casa i volubet als que no m'he pogut escapar. Les creies, les he equivocades. M'era violent complir aquest requisit de nova fórmula. No entic per istic.

Dissabte, dia 2 de gener.

En el diari d'avui - una teminà "Petit Meridional" - porta dos miratges del Pàlmer

de Cap d'any; un a l'exercit i un al poble
d'hereus. Cap dels dos té ni dir cap cosa
extraordinària; el temps en que seria cosa
renunciaria ha passat a la història.

A part d'això hi ha una declaració
del parlament de la Wilhelmsstrasse sobre la
situació de França i la manera com
que se li ofereix per salvar-se o imperar-se
amb l'èxit. Ara ha arribat el moment
decisiu per França.

A l'Àfrica del Nord hi ha un vestibul
incompreensible. Hom diu que ara es tracta
d'assassinar al general Feraud
i al representant americà Murphy. Se-
gons diuen en Feraud, alt-comissari,
ha ordenat la retenció de dotze persona-
litats complicades. Hom se dona per el
nomes d'aquests detinguts, així com tam-
poc s'ha publicat el nom de l'assassí
d'un Dorian.

Ultre això els genellistes semblen que
no estan d'acord amb la utilització dels
americans particularment, en tots aquests
passats a la desconfiança al darrer mo-
ment que a l'Àfrica contenen man-
nent com abans amb en Pétain. Ouen
i potes no van equívocament, que fanen
més de feixistes que de fidels servidors de la
III República. Un retorn que hi ha una
sèrie de contradiccions incompreensibles.

I per acabar el comentari d'aquí

vaig a mostrar aquelles curules dades de
reproducció quan a Europa amb un
munt de feina:

1ª Que en un sol mes hem ha arribat
al Brasil, prop de 500 milions de t. de café.

2ª Que en tres mesos als E.E.U. s'ha mili-
litzat com abels pels camps la cura de
6.000.000 pobres.

3ª Que a Califòrnia s'han pobrit en
milis de torrons per falta d'exportació.

Dijous, dia 3 de gener.

Avui he anat a Béziers invitat a di-
ner a casa d'un company conegut per
mitjà d'un vicari que s'anomena Joan
farcia. És un ric comunista de Sabadell.
Com que en Vicari em va presentar
com a tal i fidel a la nova línia, con-
tinuament feia veure que ho sóc. En un moment,
a en Camarós, el dia de Nadal, com que
el he conegut després de l'evolució, vaig
dir-li el procés que havia operat.

Com veure que s'havia de restructurar, hi
hem anat amb els jocs i per casualitat
ha resultat el mateix fotogràfic que jo vaig
veure. Hi l'altre dia la única foto mili-
tar que tinc per fer-me unes reproduccions.
Allí s'ha fet tot just i em ha fet agafar gana
a canvi de fotogràfic. me torné, veient
me a la fi a fer-me un munt de patita.

D'allí hem anat al flecier - el millor

capí de la ciutat, a prendre l'apartament. Ben
 ell he conegut tres o quatre refugis més
 de millor mentalitat que els que hi ha per
 arí, amb els quals he passat parlant una
 molt agradable estona. També m'han pre-
 sentat un mil·lionari jueu baltic resident
 arí des de l'altre guerra, amb el qual he
 tingut una agradable conversa.

Content d'aquesta primera part, hem
 sortit per veure un tomb pel barri típic
 de la ciutat: després a dinar el qual he es-
 tat molt bé. Havent dinat de nou el fla-
 vier, menava parlada i a les 4:15 hores a
 l'estació a prendre el tren.

Ben retorn una jornada força a-
 gradable per l'ambient de ciutat que hi
 he respirat; ambient de ciutat: de mitjà.

Dilluny, dia 4 de gener.

Alvin en Josep Garcia em parla
 sobre l'eficacitat de la lluita clandestina
 menada per nosaltres a França i la seva
 utilitat. Ben general el seu punt de vista
 exposat sense conceir el meu coincideix
 en tot; té el mateix concepte que jo ja tenia
 a Cascaut i a Bielleville. La utilitat de la
 nostra organització no compensa els molts
 perills que constantment ens sense cap
 garantia. La lluita clandestina a França
 per ésser eficaç i sense el mínim de perill,
 hauria d'ésser dirigida i feta en francès.
 Dirigida per francesos i de cara a aquest po-

ble principalment. Per una propaganda exclusi-
vament espanyola ací és un treball que por-
ta més pèrdues que guanys; en primer lloc
perquè no pots ficar tot de tot el que s'ofereixen
deput a que molts són encara opositoros i
en segon perquè el benefici no compensa
la irreparable pèrdua que la repressió de l'Es-
tat francès infligeix al primer estranger
que es troba compromès en afers polítics i
socials.

Voldria saber, perquè no he exist encara,
l'efectivitat del treball que realitzaven tots aque-
lles víctimes de Montauban i que tenen pagat
tota una costia convenciment que el benefici
spontani no compensa el sacrifici de tant
víctimes. Ara no és el moment de fer ober-
tament propagandisme, és el moment de
que els que tinguis conviccions fermes de la
guerdin per millors ocasions i els que no
les tinguis pròper per ells, aquests, quan veui
l'hora, publicaran com els bons i inevitablement
no et podran vendre.

Donc me agradao excoltar en Francia
perquè em manifestava que malgrat la
meua no bel·ligerancia, no era un esplaçat
sinó que m'hi havia d'altres que pensa-
ven poc més o menys com jo.

Vens, a tinguis més temps i perquè em-
penyer una granítica francesa, estudiaria
la possibilitat de fer un ~~modificat~~ ~~unes~~
parere escrits d'aquesta ~~manera~~, en particular

la supressió d'alguns pronoms febles davant de verb, com per exemple: "Be le dire, per te l dire; se le faire per se l faire; vous le passer per vous l passer, etc. Aquests formes aporofades corresponen a la veritable pronunciació francesa; encara que segurament a la fi del nou treball veuria la utilitat de la reforma, en aprovaria encara millor per veure que en sortiria.

Y si parlés en un d'uns pobles civilitzadors? Hem parlat molt del paper civilitzador de França i Anglaterra, d'Holanda, Bèlgica, Itàlia, etc. aportant el progrés i la civilització a llurs imperis; hem parlat molt i cada de els seus, llurs sistemes de civilització; en canvi, jo, de tots aquests sistemes, no en trobo cap de bo, o almenys cap d' eminentment bo, puix que cap d'aquests sistemes ha conseguit conquistar veritablement els indígenes del país que volen proposat de civilitzar. Els han conquistat, sí, per la força de les armes i l'avançament de l'esperit de poble inferior, els han conquistat per servir els interessos - explotació - de l'estat civilitzador i no per civilitzar-los, i clar, ells han tingut d'acceptar l'estat de fet després d'una lluita o resistència més o menys breu. Un cop conquistada la colònia han començat els treballs de civilització que no han estat d'altres que treballs d'explotació que no s'ha rebut cap benefici, i si d'aquests empreses n'ha sortit algun benefici pel poble natiu ha estat perquè indirectament o no

servia encara els interessos del poble colonitzador.

Qui han fet, però, aquests pobles per civilitzar, per humanitzar, per reedificar, articular i respectar tot el gènere humà? Qui han fet per fer desaparèixer l'autogonisme del color, de la rassa, de la religió? Des; no han fet res si no ha estat acceptant-lo tot. La rassa blanca que se' la querés tinguent el veritable sentit de la civilització hauria pogut dominar el món per la bondat, com el domini per la força el tot arreu s'ha presentat com un ésser superior que és, en pla de guerra, de vencedor, d'omnipotent, en lloc de fer-lo en el sentit de la confiança, de la igualtat, de l'atenció pacífica. Fets els pobles colonitzadors han proclamat ostentablement la diferència de rassa i han fet més gran l'abisme que separa la llum de la del poble que volen colonitzar. Fets els pobles colonitzadors moderns han establert dins del país conquistat una diferència racial entre ells i els indígenes; cap s'ha demanat a ells per amor a la humanitat o bé per amor al dret. El factor rassa en lloc de preparar el terreny per amor-lo fent desaparèixer s'han augmentat i empitjorat i els indígenes en lloc de sentir-se atrets per la interessada però materialista blanca, s'han repugnat a ella, tant per continuar despreciant a aquests intusos que no els havien sabut civilitzar. És el cas d'Anglaterra amb la Índia, de França

amb l'Àfrica del Nord, de Holanda amb les illes neerlandeses, etc. No hi ha hagut més que totes les organitzacions polítiques, administratives, militars, colonials, etc., la necessària correspondència de raça, la comprensió, la fusió de sangs; sobre les diferències ineludibles i vergonyants que han existit entre el colonitzat i el colonitzador, i, clar, aquesta manca de sentit humanista ha fet que el seu treball de civilització, han erribat potser a colonitzar però no a civilitzar, i han conseguit, en lloc d'atruïes simpaties generals dels autòctons, aixecar una ira incanescient que porca forma i més regous el més o menys gran d'elevació de l'esperit del poble natiu.

Potser el més gran i quasi l'únic gran poble civilitzador i ~~per~~ conseguint potser colonitzador, és o millor dit ha estat el poble espanyol. Els segle-setzens colonitzaven l'Amèrica del Nord per explotar-ne les riques immenses seques. En feren una gran colònia; però no la civilitzaven perquè en lloc de civilitzar els indígenes d'aquelles terres emprengueren una implacable lluita d'exterminació, conseguint-ho. Després, per explotar-ho millor a leur profit, hi portaren esclaus africans, considerant-los sempre i encara que sembli llurs descendents - com éssers inferiors a ells.

Els espanyols colonitzaven tota l'Amèrica Central i del Sud; però foren tan sols colonitzadors com menysprejats civilitzadors. De seguida,

(1)

Després d'haver vençut tota existència indígena a llur penetració, comença la civilització entre de la colonització: entesa, comprovarització, barrejos de sang davant lloc al cas únic - repetit després amb els esclaus d'Àfrica - entre les grans potències modernes colonitzadores, de la creació de noves races a Mèxic, a l'Argentina, a les Antilles, al Perú, Filipines, etc., en una paraula: pot tot en intentar colonitzar els espanyols en produir espontàniament aquest meravellós sentit d'humanisme, d'amor, de igualtat de raça mentre que els altres pobles colonitzadors - excepció feta potser de Portugal - es queden bé de deixar tractar i governar als colonitzats com a llurs consubstancials.

Cap poble modern dels que es diuen que han aportat cultura dels seus la civilització europea, pot presentar una acció civilitzadora tan humana com l'espanyola; cap poble pot presentar una sola nova raça - principi per fer-les desaparèixer totes - sortida de la barreja de la seva sang amb la d'un altre poble inferior així és civilitzar. En canvi, els espanyols dels temps heroics per allí on passaven civilitzaven.

era bé; com a molt bons civilitzadors que foren aquests espanyols resultaven ésser molt dolents colonitzadors perquè no sabien explotar aquests pobles indígenes per llur profit com ferien altres potències europees; com ho haurien de fer si els haurien considerat immediatament amb el cor, com germans, encara que l'Estat

o sigui més volgués treure'n partit! El poble espanyol no era colonitzador i com a tal fracassà estrepitosament com ho provenen la fàcil alliberació de totes les seves colònies i el feble rendiment colonitzador. La diferència entre l'Amèrica del Nord i la del Sud és el màxim exponent de la gran capacitat colonitzadora anglesa i la manifesta feblesa espanyola. Ara que aquestes dues Amèriques demostren també el magnífic esperit civilitzador espanyol i l'absència total entre els anglesos. Mentre en el Nord no existeixen des de temps llurs, els pobles indígenes, en el Centre i Sud no sols no han desaparegut sinó que se n'han format de nous amb la sang espanyola; mentre en el Nord els descendents d'esclaus viuen a part i com inferiors en relació als blancs, el Centre han donat lloc a la neixença d'una nova rasa.

Can una paraula: Que civilitzar és una cosa molt humana, però que ningú ha practicat proument, car adoncs els espanyols, si ho feren bé, inconscientment, era una qualitat que ells mateixos s'ignoraven. Aportar els beneficis de la civilització! Això no es fa més que indirectament quan hom entra en un benefici egoista; si no fos així, aquells beneficis de la civilització s'haurien gaudit ja molt més en aquesta Europa senyera, on la civilització no ha cessat mai de regreir, on una immensa majoria ha viscut i viu sense la quasi totalitat dels beneficis que la tan cacarejada civilització occidental pot proporcionar.